

# **Az első amerikai magyar sajtóorgánus**

*Az Amerikai Egyesült Államok és a megosztott magyar emigráció képe a Magyar Száműzöttek  
Lapjában*

Lezárás dátuma: 2023. 01. 11.

Jelige:TAR137

## Tartalomjegyzék

|                                                                                                               |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <i>Bevezetés</i>                                                                                              | 3  |
| <i>Az emigráció vezetésének rövid áttekintése 1849 és 1853 között</i>                                         | 5  |
| <i>Az első amerikai magyar sajtóorgánium története</i>                                                        | 10 |
| <i>Az Amerikai Egyesült Államok idealizált képe a Magyar Száműzöttek Lapjában</i>                             | 15 |
| <i>Amerikai Egyesült Államok, mint a befogadás közege az 1850-es évek nyitányán</i>                           | 20 |
| <i>Kritikai hangok a Magyar Száműzöttek Lapjában az Amerikai Egyesült Államok kormányzatával kapcsolatban</i> | 24 |
| <i>Az amerikai magyar emigránsok megosztottsága a Magyar Száműzöttek Lapja tükrében</i>                       | 27 |
| <i>A politikai tartalmak erősödése a Magyar Száműzöttek Lapjában</i>                                          | 29 |
| <i>A letelepedés hangja a Magyar Száműzöttek Lapjában</i>                                                     | 32 |
| <i>A Magyar Száműzöttek Lapjának bukása</i>                                                                   | 34 |
| <i>Összegzés</i>                                                                                              | 36 |
| <i>Felhasznált Irodalom</i>                                                                                   | 38 |

## Bevezetés

Lukács Lajos *Magyar politikai emigráció 1849-1867* című kötetében olvastam először a *Magyar Száműzöttek Lapjáról*, s hitetlenkedve fogadtam, hogy közvetlenül a magyar szabadságharcot követően az Egyesült Államokban megjelent egy magyar nyelvű újság. Érdekes, felderítetlen témának tűnt, s hamar kiderült kuriózumértéke, hiszen mind a mai napig a napvilágot látott hat szám közül csak hármat vehetünk kezünkbe, a másik háromnak tartalmát csupán közvetett forrásokból ismerhetjük meg.

Látatlanban is számos kérdés merült fel bennem a lappal kapcsolatban. Érdékelt például, hogy az 1848-ban demokratikus államformákra vágyó magyarok hogyan viszonyulnak egy igazi hűsvér köztársasághoz. Az is kérdés volt számomra, hogy az 1853-ban működő sajtóorgánus mennyiben képviselte a 48-as értékeket? Az Egyesült Államok milyen mértékben befolyásolta a forradalmi törekvésüket? Egyáltalán milyennek láthatták a cikkírók a rabszolgasággal és az indiánkérdéssel küzdő, nem mellesleg a polgárháború felé sodródó államot?

Mindeddig kevés történész látóterébe került be a *Magyar Száműzöttek Lapja*. Batári Gyula több tanulmányában is pusztán áttekintő szemlélettel közelített a sajtóorgánus felé, célja az volt, hogy számról számra bemutassa a lap tartalmát. Várdy Béla tágabb szempontot választott a *Magyar Száműzöttek Lapja* vizsgálatához, amennyiben az amerikai magyar emigráció történetében igyekezett megtalálni az újság pontos helyét. Jómagam speciálisabb szempontok mentén közelítettem a laphoz. Egyrészt arra a képre koncentráltam, amit Kornis Károly szerkesztette újság az Amerikai Egyesült Államokról mutatott, másrészt – tudván, hogy az amerikai magyar emigráció egy meglehetősen megosztott közösség volt – arra irányítottam a figyelmem, hogy mely emigráns csoportok nézetei milyen mértékben köszönnek vissza a hasábookról. Bízom abban, hogy kutatásom eredményeként tetten érhetővé válik, hogy a *Magyar Száműzöttek Lapja* szerkesztősége kettős szerepet próbált magára öltetni – egyrészt a teljes amerikai magyar emigráció összefogására vállalkozott, másrészt egy olyan politikai attitűdöt képviselt, amely fenntartja a forradalom és a szabadságharc meghatározó elveit, illetve a Magyarország felszabadulásába vetett hitet - , s hogy e páros célkitűzés reménytelensége hozzájárult a lap bukásához.

Dolgozatomban először a Kornis Károly szerkesztette hetilap történetét, célkitűzéseit és szerkezetét tárgyalom, majd Amerikai Egyesült Államokról alkotott képét mutatom be és vetem össze az emigránsok tapasztalataival és történelmi realitással. Feltárom, hogy a magyar nyelvű médium a beilleszkedési nehézségek, az amerikai kormány semlegességre törekvő külpolitikája, valamint a polgárháborút előrevetítő belső problémái ellenére igyekezett

idealizált képet festeni az Egyesült Államokról. A *Magyar Száműzöttek Lapja* egyrészt így akarhatta meggyőzni az Újhazát arról, hogy az európai forradalmak ügye igenis megéri a be nem avatkozás politikájával való szakítást, másrészt így tudta megmutatni a Világos után kiábrándult magyar emigrációnak, hogy igenis van olyan hely a világon, ahol érvényesülnek a demokratikus vívmányok. De arra is rá fogok mutatni, hogy bizonyos cikkekben felszínre tör a történelmi realitás, a józan helyzetértékelés, illetve az amerikai kormány azon nyílt elvárása, hogy az emigránsok hagyjanak fel az Európát érintő forradalmi eszmék hangoztatásával. Mindemellett a lap bukását is szeretném árnyalni, hiszen az szoros összefüggésben állhatott az amerikai magyar emigráció nehéz helyzetével és megosztottságával. Utóbbi azért is érdekes, mert véleményem szerint a *Magyar Száműzöttek Lapjában* tükröződnek a negyvennyolcas politikai menekültek közösségének törésvonalai. Dolgozatom második felében rávilágítok arra, hogy az emigráns felsővezetés politikusainak konfliktusai egyfajta Kossuth Lajos párti, illetve Kossuth Lajos ellenes megosztottságként jelennek meg a „hétköznapiabb” emigránsok között, ahogy ez lapunkban is tetten érhető. Végül rámutatok arra is, hogy a magyar emigráció reményvesztettségének fényében felcsendül a letelepedés hangja is a sorokból. A *Magyar Száműzöttek Lapjára* semmiképpen sem szabad egy kérészéletű, vagyis sikertelen üzleti vállalkozásként tekinteni. Kornis Károly és munkatársainak tevékenysége az utolsó lehetőséget kínálta az emigráció politikai magatartásának megőrzésére. Éppen ebben áll a lapot körülengő romantikus hősiesség: a reményvesztett amerikai magyar emigráció utoljára küzdött a magyar szabadság ügyének saját korában lehetetlennek tűnő megvalósításáért.

## Az emigráció vezetésének rövid áttekintése 1849 és 1853 között

A szabadságharc leverése után a politikai és katonai vezetők többsége Aradról az Oszmán Birodalom felé vette az irányt. Maga Kossuth Lajos - aki augusztus 11-én, Aradon lemondott a kormányzói hatalmáról – és vele számos menekült is Orsovánál hagyta el Magyarországot. Már a határállomásra érkezte előtt egy török őrség tartóztatta fel és így fogadta: „*Tudom, ki vagy. Ellened fordult a szerencse. A padisah védelme alatt nyugadalmas pihenőd lesz. Allah nevében üdvözöllek.*”<sup>1</sup> Ezután érkeztek Viddinbe, a szabadságharc menekültjeinek első hosszabb tartózkodási helyére az Oszmán Birodalom területén. Viddinben több ezer fős menekülttábor alakult a szabadságharc menekültjeiből török katonai őrizet alatt, bár ez rövid időn belül párszáz főre apadt. Míg Pulszky Ferenc és gróf Teleki László, mint a magyar kormány londoni és párizsi képviselője – az ottani kormányok hivatalos elismerése nélkül – nyugaton kezdték meg a szabadságharc vereségéből fakadó tanulságok levonását, addig Kossuth és vele tartózkodó menekült társai – Perczel Mór tábornok, gróf Batthyány Kázmér volt külügyminiszter, Mészáros Lázár volt hadügyminiszter, Bem József tábornok és Szemere Bertalan<sup>2</sup> volt miniszterelnök – Viddinben kezdték el a tanulságok levonását. Az emigránsok talán egy felismerést a szabadságharc leverése után mind osztottak: Magyarország sorsa főként nem Magyarországon dől el. Vagyis nagyhatalmi támogatás nélkül a legnagyobb magyar erőfeszítések is olyan túlerővel találkozhatnak, ami ellen esélytelenek.

Talán ebből a szempontból érthető meg a „viddini levél” – a Pulszkyhoz és Telekihez közzétételre elküldött írás - amiben Kossuth Görgey árulását nevezte meg a szabadságharc vereségének fő okaként. Ez a levél a nyugati nagyhatalmak diplomáciai fellépésében reménykedett a magyar szabadságharc érdekében, így feléjük jelezte, hogy a szabadságharc árulás miatt bukott el és nem az ereje miatt. A felismerést, hogy a magyar szabadság ügye főként nem Magyarországtól függ, ez a levél is tükrözi. Azonban 1849. október 2-4. között a Klapka György vezette védőszereg átadta az utolsó magyar kézen lévő helyet, Komárom erődítményét. A Haynauval kötött megállapodás szerint menlevelet kaptak. Így Klapka és számos bajtársa és polgári személyek is nyugati irányba távoztak az országból Hamburg, majd London felé. Ezzel a szabadságharc megmentésének illúziója teljesen szertefoszlott.

---

<sup>1</sup> Hajnal István: *A Kossuth-emigráció Törökországban*. I köt. Bp. 1927. 34. p. Kossuth leveleit továbbra is a kormányzói pecséttel zárja le. (37.p.)

<sup>2</sup> Lukács Lajos: *Magyar politikai emigráció 1849-1867*. Bp. 1984. 34. p. Szemere nem sokáig, mindössze két napig tartózkodott itt. Több társával együtt kalandosan szöktek meg a török őrség elől és a török területekről is.

Kossuthot és menekült társait áthelyezték Sumlába, ahova 1849. november 21-én érkeztek meg és 1850. február 15-ig tartózkodtak itt. Eközben Schwarzenberg herceg és az Nesselldore az orosz külügyminiszter követelte a magyar és lengyel menekültek kiadatását. A Porta csak Canning angol követ, Aupick francia követ támogatását maguk mögött tudva és az angol, francia flotta feltűnése okán szegültek szembe a császár és a cár képviselőinek követelésével. Végül Schwarzenberg és Mussurus bécsi török követ megállapodása miatt a Porta a magyarok internálására tett ígéretet, bár egy évnél nem hosszabb ideig és Bécs beleegyezéséhez kötötte elengedésüket.<sup>3</sup> Az internálás helyszíne Kütahya lett.

Miközben az Oszmán Birodalom területén tartózkodó emigránsok egyre inkább elvesztették a mozgásszabadságukat a nyugaton lévők szabadon mozoghattak és politizálhattak. Pulszky Londonban próbálta megszervezni az emigránsokat és befolyásolni a közvéleményt a magyar ügy érdekében, emellett egyre inkább elkötelezte magát Kossuth feltétlen vezetőszerpe mellett. A Párizsban tartózkodó Teleki László, - aki az ott tartózkodó emigránsok egyik vezéralakja - viszont egyre szorosabb kapcsolatot létesített más nemzetiségű emigráns csoportokkal. Már 1849 tavasza óta szorosan együttműködött az Adam Czartoryski herceg által vezetett lengyel emigráns csoporttal. 1850 január 4-én pedig résztvett – Klapkával, Andrássyval és Pulszkyval Londonban – egy délkelet-európai nemzetek abszolutizmus-ellenes összefogásáról folytatott tárgyaláson, ahol a délkelet-európai népek valamilyen konföderációra lépéséről tárgyaltak a jövőben.<sup>4</sup> Teleki és Kossuth viszonylag rendszeres levelezést folytatott 1849 és 1851 között főként a délkelet európai konföderáció és a területi autonómia kérdéséről. A kettejük kommunikációjából megmutatkoztak az emigráció első repedései, amelyek alapvetően a szabadságharc tanulságai és az emigráció irányítása körül tűnnek fel.

Teleki elvetette a történeti jogi érvelést, „Szent István Magyarországot halottnak” nevezte. Magyarország föderatív jellegű átalakítását képzelte el a románok és a szerbeknek adott autonóm kerületekkel és abban tartott gyűléssel. Egyik nemzet felsőrendűségét sem ismerte el egy másik felett.<sup>5</sup> Kossuth ezzel szemben elutasította, hogy Magyarországon a nemzetiségek területi autonómiát kapjanak, mert ez véleménye szerint hosszútávon az ország felbomlásához vezetne. Kossuth is érzékelte, hogy az egyéni szabadság és a közösségi szabadság között ellenmondás jött létre, hiszen a Magyarország területén élő nemzetiségek maguk is nemzetté

---

<sup>3</sup> HAJNAL. 248. p. és 302. p. és Jánossy Dénes: *A Kossuth-emigráció Angliában és Amerikában 1851-1852.* I. köt. Bp. 1940. 2. p.

<sup>4</sup> Miru György: *A szabadság elve és nemzet elve. Kossuth Lajos és Teleki László vitája a közösségi autonómiák értelmezéséről.* Századok 2009/3 sz. 711. p.

<sup>5</sup> Uo. 719. p.

akartak válni és saját területen, saját államot alapítani. Kossuth nem az egyéni szabadságok felfüggesztésével oldotta fel az ellentmondást, hiszen nem csak liberálisnak, hanem demokratának is vallotta magát, így a politikai szabadságjogokat is egyenlően akarta kiterjeszteni vallási és etnikai különbség nélkül.<sup>6</sup> Kossuth a Telekivel való vitája és a román konföderációs tervek miatt határozta el, hogy válaszol Mazzini vezette Európai Demokratikus Központi Bizottság 1850-es felkérésére, hogy fejtse ki a nézeteit magyarok és a nemzetiségek ügyében. 1851 áprilisában készíti el a kütahyai alkotmánytervként elhíresült kéziratot, amit utána többször átfogalmazott, majd a későbbi években.<sup>7</sup> A tervezet demokratikus liberális szellemben született, kiállt az „*egyetemes szavazatjog*”, az erős önkormányzatiság, a népfelség elve, a gondolatszabadság, a vallásszabadság és az egyesülés szabadsága mellett. A tervezet demokratizmusa az arisztokrata származású emigránsokban ellenérzéseket váltott ki, ráadásul a nemzetiségek sem voltak elégedettek vele, hiszen elzárkózott az ország belső föderációja elől és csak a megyei és alsóbb szintű önkormányzatokban biztosított volna politikai, kulturális kibontakozási lehetőséget a nemzetiségeknek.

Kossuth és a további 5-6 személy, akire vonatkozott az internálás 1850. ápr. 12-én érkezett meg Kütahyába.<sup>8</sup> Kossuth és az emigráció többi itt tartózkodó vezetője között nem alakult ki egyetértés<sup>9</sup>, így szorosabb környezetében középszintű katonai vezetőket találhatunk. Az ellentétek jelentős részben Kossuth vezetőszeropéhez kötődtek, hiszen Kossuth a „vidini levél” kiadásától fogva újra kormányzónak nevezte magát, hiába mondott le róla korábban. A hazai titkos szervezkedés vezetésében, mind az emigráció vezetésében egyedül akart irányítani. Ezt mind Teleki a Kossuthnak írt leveleiben, mind a Kütahyában lévő Perczel Mór tábornok és számos más volt vezető pozícióban lévő emigráns sérelmezte. Kossuth viszont számos támogatóra akadt a szabadságharc idején alacsonyabb pozíciót betöltő katonák és politikusok között, akik végrehajtották utasításait. Nyílt konfliktust azonban az emigráció vezetői ekkor még nem vállaltak a volt kormányzóval.

---

<sup>6</sup> Uo. 716. p.

<sup>7</sup> Spira György: *Kossuth és alkotmányterve*. Debrecen. 1989. 23. p. Kossuth 1851 júniusában küldte el a francia nyelvű kéziratot Mazzini szállására, 1851 novemberében megjelent angolul. Többek között Telekinek is elküldte. 1859-ben átdolgozta a tervezetet és engedményeket tett benne a nemzetiségek felé. Azonban pár nap múlva módosította újra az alkotmánytervet és kihagyta a III. Napóleont bíráló és a túlzó engedményeket tartalmazó részeket.

<sup>8</sup> Gróf Batthyány Kázmér volt külügyminiszter, Perczel Mór, Gyurman Adolf és Wysocki tábornokok, Perczel Miklós ezredes és Mészáros Lázár volt hadügyminiszter voltak itt internálva a kíséretükkel.

<sup>9</sup> Lukács Lajos: *Magyar politikai emigráció 1849-1867*. Bp. 1984. 60. p.

A kúthai internálásnak végül 1851. szept. 1-jén lett vége. Az amerikai Kongresszus mindkét háza elfogadta Foote szenátor indítványát, hogy a magyar menekülteket meghívják letelepedni Amerikába. A Porta örömmel vetett véget a feszült helyzetnek, amit a magyar menekültek jelenléte okozott. Kossuth és emigráns társai szeptember 7-én hagyták el a Mississippin gőzfregatton a török partokat.<sup>10</sup> A hajó amerikai kapitánya azt az utasítást kapta, hogy a magyar menekülteket vigye az Egyesült Államokba. Azonban Kossuth, hogy végre mozgásszabadságát és politikai mozgásterét visszaszerezze a Gibraltárnál elhagyta a hajót és Angliába vette az irányt.<sup>11</sup> Kossuth 1851. okt. 23-tól angliai körútja során számos sikeres szónoklatot tartott Southamptonban, Londonban, Manchesterben és számos más angliai városban, mindenhol hatalmas támogató tömeg fogadta. A közvélemény és a sajtó jelentős részét megnyerte, adományokat gyűjtött és újra közfigyelem tárgyává tette újra a magyar ügyet a modern sajtó révén. Azonban Palmerston brit külügyminisztert és a kormányt nem sikerült befolyásolnia a Habsburg Birodalom konszolidációja ellenében.

Kossuth ezután november 20-án hajóra szállt és az Amerikai Egyesült Államok felé vette az irányt, bízva abban, hogy meg tudja változtatni a Washington elnöksége óta folytatott be nem avatkozó, kereskedelemre fókuszáló amerikai külpolitikát. Kossuth abban bízott, hogy a demokratikus országok megnyerhetők az abszolutista országok terjeszkedése ellen. Remélte, hogy beavatkoznak a szabadságért küzdő kis népek mellett, hogy később ne kelljen beavatkozniuk a zsarnokság terjedése ellen. Az amerikai közvélemény nagy része kezdetektől szimpatizált a magyar szabadságharc menekültjeivel, azonban Kossuth megérkezésével ez tetőpontjához ért. 1851. dec. 4-én New Yorkba érkező Kossuthot százezres tömeg ünnepelte. Kossuth többszáz beszédet tartott bejárva szinte az egész Egyesült Államokat, rengeteg emberrel találkozott, adományokból kb. 84 096 dollár gyűlt össze<sup>12</sup>, a sajtó figyelmét magára irányítva a magyar szabadságharc ügyét bevészte a köztudatba. Bár amerikai belpolitikában próbált nem véleményt nyilvánítani a rabszolgatartó államokban jóval hűvösebben fogadták és mivel nem tett rabszolgáságellenes nyilatkozatokat ezért az abolícionista is elfordultak tőle. Az amerikai Kongresszus és az elnök fogadta a „nemzet vendégét”, de a be nem avatkozás politikáját semmiképpen nem akarták feladni. Így Kossuth, amikor 1852. július 14-én elhagyta Egyesült Államokat, csak részleges sikert könyvelhetett el.

---

<sup>10</sup> JÁNOSSY. I. köt. 8. p.

<sup>11</sup> Uo. 25. p.

<sup>12</sup> Uo. 387. p.

Eközben a volt külügyminiszter, Batthyány Kázmér és a volt miniszterelnök, Szemere Bertalan továbbá éles kritikák jelentek meg az angol sajtóban Kossuth diktátori igényei kapcsán az emigráció vezetésében, és szorgalmazták a nemzetiségekkel való szorosabb együttműködést.<sup>13</sup> Teleki László és Horváth Mihály levélben finomabban, de szintén bírálták Kossuth vezetését, mert szerintük a magyar szabadságharc ügyét és Kossuth népszerűségét ideje lenni kettéválasztani.<sup>14</sup> Kossuth már 1851. szeptember 27-én írt kiáltványában kifejtette, hogy amíg a „*hazát megszabadítva*” nem látja, egymaga tartsa kézben az emigráció vezetését bármilyen „*kötőforma*” nélkül.<sup>15</sup> Így Kossuth még inkább ragaszkodott vezetési módszereihez a Cincinnati-ből írt válaszelevelében 1852. febr. 15-én. Leszögezte, hogy feltételen engedelmességet vár el és az összegyűlt pénz elosztásáról egyedül kíván dönten további is. Az emigráció vezetőalakjai, Klapka, Teleki, Szemere és Kossuth külön utakat jártak innentől kezdve.

Így fordulhatott elő, hogy amikor 1853 nyarán kitört a krími háború, és az emigránsok abban reménykedtek, hogy a Habsburgok a cár oldalán lépnek be a háborúba, két magyar is volt a Portán. Az egyik Gál Sándor, Kossuth megbízottja, a másik Klapka Telekivel együttműködésben. A magyar emigráció vezetése egy lehetséges Ausztria elleni háború előestéjén megosztott volt. Azonban Ausztria semleges maradt a háborúban, keresztülhúzva a magyar számításokat.

---

<sup>13</sup> LUKÁCS. 96. p.

<sup>14</sup> Uo. 97. o.

<sup>15</sup> JÁNOSSY. I. köt. 621. p.

## Az első amerikai magyar sajtóorgánium története

Önmagában nem egyedülálló jelenség egy magyar nyelvű sajtóorgánium megjelenése az Amerikai Egyesült Államokban: az 1853-as keletkezésű *Magyar Száműzöttek Lapján* kívül meg lehet említeni többek között a *Magyar Amerika* című, 1879-ben napvilágot látott kétnyelvű közművelődési lapot<sup>16</sup>, illetve az *Amerikai Magyar Népszava* nevezetű, 1899-ben hódítóútjára indult hírlapot is.<sup>17</sup> Ezek az újságok célkitűzéseiket tekintve annyiban hasonlítanak egymásra, hogy a magyar bevándorlókat hivatottak összefogni, s érdekeiket képviselve egy szervezett közösséggé formálni. Célközönségük összetétele miatt viszont már jelentősen különböznek egymástól. Míg a *Magyar Amerika* és azt követő lapok közönsége olyan gazdasági bevándorlók voltak, akik a demográfiai robbanás, a mélyszegénység és az amerikai álomkép miatt érkeztek az Új hazába, addig a *Magyar Száműzöttek Lapjának* olvasótábor — bár szintén rendelkezett egy idealizált vágyképpel az Egyesült Államokkal kapcsolatban — politikai menekültekből állt. Éppen ebben rejlik a hetilap különlegessége, ugyanis a *Magyar Száműzöttek Lapjában* hangsúlyosan kiérezhető egy olyan politikai jellegű vonulat, amely a magyar nacionalizmus és a 48-as forradalom eszméiből, továbbá a szabadságharc újrakezdésének gondolatából táplálkozott.

A lap alapításának keletkezési körülményei is e kettős célkitűzés tudatosságát támasztják alá. 1853-ban New York „*A Három Magyarhoz*” nevezetű fogadóházban vita alakult ki a magyar emigránsok között a közelgő orosz-török, vagyis a krími háború kapcsán.<sup>18</sup> Az összetűzés alapját Kossuth Lajos amerikai megbízottjának, Asbóth Sándornak küldött levele jelentette, amelyben a korábbi magyar kormányzó az amerikai magyarok összeírására szólított fel, hogy egységbe tudják terelni őket a szabadságharc leveréséért felelős oroszok ellenében.<sup>19</sup> Az emigránsok Kossuth ellenes csoportjához tartozó Menyhárt János hadnagy megkérdőjelezte Kossuth vezető szerepét és parancsainak érvényességét, a Kossuth pártiak — többek között Kornis Károly, Dancs Lajos, Birányi Schultz István és Török Lajos — viszont az üzenet tartalmának népszerűsítése mellett foglalt állást.<sup>20</sup> A disputa közepette Török Lajos

---

<sup>16</sup> Puskás Julianna: *Kivándorló magyarok az Egyesült Államokban 1880-1914*. Bp. 1982. 285-286. p.

<sup>17</sup> Batári Gyula: *A „Magyar Száműzöttek Lapja. Az első amerikai magyar hírlap 1853-ban*. In: Batári Gyula: *Fejezetek a külföldi magyar sajtó történetéből (1853-1920)*. Bp. 45. p.

<sup>18</sup> Kende Géza: *Magyarok Amerikában. Az amerikai magyarság története*. I. köt. Cleveland, O. 1927. 122. p.

<sup>19</sup> Várdy Béla: *Magyarok az Újvilágban: az észak-amerikai magyarság rendhagyó története*. Bp. 2000. 126. p.

<sup>20</sup> KENDE. 123. p.

honvédszázados, egyben a fogadó egyik alapítója egy magyar nyelvű lap megalapításáról próbálta meggyőzni Kornis Károlyt, amely egyszerre segíthetné elő a Kossuth előirányozta összeírás végrehajtását, illetve a helyüket kereső magyar emigránsok közösségé szervezését.<sup>21</sup> Kornis már maga is kapott egy felhívást — sőt feltehetően anyagi támogatást is — Kossuth Lajostól egy amerikai magyar lap megalapítására.<sup>22</sup> Kornis Károly motivációi közé sorolható továbbá Koszta Márton kiszabadításának 1853. évi sikere is.

A *Magyar Száműzöttek Lapjának* első száma 1853. október 15-én jelent meg New Yorkban, és a Spruce Street 17. szám alatt került kinyomtatásra.<sup>23</sup> A „*Honfitársak!*” felszólítással kezdődő vezércikket maga a szerkesztő, Kornis Károly írta, kijelölve a hetente megjelenő sajtóorgánium céljait és feladatait. A hetilap nem egyszerűen „a balvégzet zaklató nyomasztása alatt kifáradt” magyar emigráció összefogására vállalkozott, hanem arra is, hogy felélessze az ellentétekkel széttördelt menekültekben egymás iránt a „testvériesség” szellemét. Kornis olyan „látható kapocsnak” szánta lapját, amely a hazavágyó magyarságot „felülhelyezheti a búskomor merengéseken”. A szerkesztő tehát a magyar nemzeti öntudat ápolását tűzte zászlajára, s ennek megfelelően nemzeti irodalmunk több költeménye is helyet kapott a hasábkokon. Kornis szavaival: a *Magyar Száműzöttek Lapja* „szétszórt állapotunk dacára nemzeti literatúránk életjele és orgánuma gyanánt” tüntette fel magát. De a szerkesztő arról sem mondott le, hogy „a hazánk közügyét illető eseményekről, viszonyokról, eszméinkről, a létünk körülményeiről, részrehajlatlan, eredeti jegyzeteket, s emlékadatokat” közöljön. Nem szabad azonban elmenni amellett, hogy a „lap úgy a politika, miként nemzeti literatúránkra vonatkozó dolgozmányok közzétételére terjeszkedend”.<sup>24</sup> Bár Kornis Károly sok szalon kötődik Kossuth Lajoshoz, vezércikke alapján mégis egy olyan politikai irányt képzel el lapjának, amely a nacionalizmuson és a liberalizmuson alapul, de nem szítja fel az ellentéteket az amerikai emigráns csoportok között. Beszédesnek tűnik e tekintetben a lapban egy helyütt olvasható jelszó-hármas: „Igazság, szabadság, egyenlőség.”<sup>25</sup> Tehát a *Magyar Száműzöttek Lapja* a 48-as értékeket, a szabadság romantikus életeszményét, az alapvető emberi és polgári jogokat, és a zsarnoksággal való leszámolást propagálta egy olyan idegen államban, melyet amúgy a szabadság bajnokának tekintett. Ugyanakkor a szerkesztőség tagjai nyíltan beszéltek Ferenc József törvénytelen uralmáról, — Kossuth nézeteivel összhangban — az elbukott

---

<sup>21</sup> VÁRDY. 126. p.

<sup>22</sup> KENDE. 123. p.

<sup>23</sup> LUKÁCS. 250. p.

<sup>24</sup> Kornis Károly: *Honfitársak!* In: *Magyar Száműzöttek Lapja*. 1853. 1. sz. 1-2. pp.

<sup>25</sup> Koszta Márton *féle ügy és Ingraham tette iránt felmerült nyilatkozványok*. In: MSZL. 1853. 1. sz. 3. p.

szabadságharcot követő, oroszokkal szembeni „bosszú” hadjáratról,<sup>26</sup> valamint ennek kapcsán akár Magyarország felszabadulásáról. Ez utóbbi gondolatsor számíthatott a lap egyetlen olyan elképzelésének, amely megoszthatta az emigrációt.

A szerkesztői feladatokat magára vállaló Kornis Károly (1822-1863) értelemszerűen már a szabadságharc alatt is a fenti nézeteket képviselte. Az aradi születésű jogász és publicista már 26 évesen a pesti egyetem büntető jogi tanára lett, hogy aztán az önvédelmi háború idején délvidéki kormánybiztosként, majd a szegedi vésztörvényszék elnökeként szolgálja hazáját. Világos után először Franciaországba, majd onnan New Yorkba emigrált. Távollétében halálra ítélték és szimbolikusan felakasztották,<sup>27</sup> ami nyilvánvalóan csak fokozhatta a „zömök testű, törökös fejű, izzó szemű és lángolólelkű magyar” reményvesztettségét.<sup>28</sup> A *Magyar Száműzöttek Lapja* viszont egyszerre adott lehetőséget számára az újrakezdésre, illetve hazafias kötelességeinek folytatására.<sup>29</sup>

A *Magyar Száműzöttek Lapja* első száma 4 oldalon 100 példányban jelent meg annak ellenére, hogy, „az előfizetések oly számban, mint ahogy azt e lap fenntartása igényli, még be nem érkeztek.”<sup>30</sup> Tudjuk, hogy eredetileg 117-en irányozták elő a hetilap megrendelését,<sup>31</sup> de végül a nem túl soknak számító 41 előfizetővel indult rövidke hódítóútjára az újság.<sup>32</sup> Kornis vezércikkében azt is elárulja, hogy az előfizetők alacsony száma miatt „nemcsak a szerkesztőséget, de a kiadóságot is átvállalva” indította el a sajtóorgánium közrebocsátását.<sup>33</sup> A *Magyar Száműzöttek Lapja* tehát kezdettől fogva anyagi nehézségekkel küzdött. Az újság terjesztését az sem könnyítette meg, hogy a nyomdai feladatokat olyan munkatársak végezték,

---

<sup>26</sup> Kornis Károly és Török Lajos: *Honfitársak! Száműzött testvérek!* . In: MSZL. 1853. 4. sz. 1. o.

<sup>27</sup> Batári Gyula: *A Magyar Száműzöttek Lapja*. In: Batári Gyula: *Olvass, tanulj, kutass, alkoss!*. Bp. 2008. 16-17. pp.

<sup>28</sup> VÁRDY. 128. p.

<sup>29</sup> A *Magyar Száműzöttek Lapja* bukása után Kornis Károly egyébként Brazíliába vándorolt, s egyetemi jogi tanárként működött Rio de Janeiroban. Hazájával annyiban ápolta a kapcsolatot, hogy rendszeresen küldött cikkeket és tudósításokat magyar lapoknak. Kornis honvágya és gyöngye szervezete miatt végül amnesztia nélkül tért haza az Arad megyei Gyorokra. Itt halt meg 1863. jan. 27-én, az amnesztiát csak néhány nappal halála előtt kapta meg. Kornis egyébként nemesi származású volt a tótváradi Kornisok közé született, apja állítólag sóhivatalnok volt.

<sup>30</sup> *Honfitársak!* In: MSZL. 1853. 1. sz. 1. p.

<sup>31</sup> Batári Gyula: *A Magyar Száműzöttek Lapja*. In: Batári Gyula: *Olvass, tanulj, kutass, alkoss!*. Bp. 2008. 20. p.

<sup>32</sup> Várdy Béla: *Az első magyar újság és újságszerkesztő Amerikában*. In: Várdy Béla-Várdy Huszár Ágnes: *Újvilági küzdelmek. Az Amerikai magyarság élete és az óhaza*. Bp. 2005. 96. p.

<sup>33</sup> *Honfitársak!* In: MSZL. 1853. 1. sz. 1. p.

akik vagy megfelelő szakmai háttérrel, vagy magyar nyelvtudással nem rendelkeztek. A betűszedésért felelős kollégák közül a lengyel Gorszky Xavér és a magyar Dancs Lajos nevét ismerjük. Utóbbi naplójából azt is megtudhatjuk, hogy egy magyar nyelvet nem beszélő,<sup>34</sup> bécsi, „*legionárius — aki otthon betűszedő volt*” — segítette a szerkesztést és tanította meg a munkaköri fortélyokat a szakképzetlen Dancsnak.<sup>35</sup> A nyomtatáshoz két olyan tábori nyomdát használtak, amelyeket eredetileg egy eljövendő magyarországi felszabadító háború idejére vásároltak.<sup>36</sup> A helyzetet súlyosbította, hogy ezek a szerkezetek amerikai nyomdák voltak, emiatt a magyar nyelv ékezetes magánhangzói hiányoztak belőlük. A korrektúrázást Kornis Károly amikor csak tehetette, saját kezűleg végezte — ez látható az egyes számokon.<sup>37</sup> A szerkesztő lankadatlan tettvágyát jelezte az olvasóknak szánt figyelmeztetés is: „*A nyelvünk sajátága által ígénvelt különös betűk megszerzése előreláthatatlan akadályokra akadván, e lap első megjelenése minden számításunkon kívül húzódott ily későre. Miután azonban a nyomtatáshoz szükségelt minden anyagok már beszerezvék, mindent elkövetendünk, miszerint e lap ezután a megjelenésére kijelölt szombati nap reggel mindenkor rendesen szétküldethessék.*”<sup>38</sup>

A *Magyar Száműzöttek Lapja* eredetileg 4 oldalon jelent meg. Az egyes számok szerkezeti felépítése hasonló. Az első és a másik oldalt általában a vezércikk foglalta el. Kornis Károly Az *európai jelen közügyi helyzetéről* című cikkében lényegében a krími háború előzményeiről tudósított és arra buzdította a magyar emigránsokat, hogy vegyenek részt a krími háborúban.<sup>39</sup> Mészáros Lázár, az első felelős magyar kormány hadügyminisztere az ötödik szám vezércikkében szintén egy toborzási felhívást közölt le.<sup>40</sup> A lap második oldalán kapott még helyet a *Vegyes hírek* rovat, amelyben elsősorban a keleti kérdéssel kapcsolatos külpolitikai hírek, valamint Koszta Márton nagy port kavarázó esetéről szóló jelentések láttak napvilágot. A harmadik oldalon jutott tér a Szépirodalmi Csarnoknak. A lap „*szépirodalmunk részére szánt rovatában mindennemű eredeti beszélek, történeti elbeszélések, utazási leírások, költemények, szóval minden a szépirodalom szakába vágó feltevények*” megjelenhettek.<sup>41</sup> A korabeli olvasó

<sup>34</sup> Batári Gyula: *A Magyar Száműzöttek Lapja*. In: Batári Gyula: *Olvass, tanulj, kutass, alkoss!*. Bp. 2008. 17. p.

<sup>35</sup> Dancs Lajos: *Töredékek 10 éves emigrationalis élményeimből*. Nagyszöllös. 1890. 52. p.

<sup>36</sup> Batári Gyula: *A Magyar Száműzöttek Lapja*. In: Batári Gyula: *Olvass, tanulj, kutass, alkoss!*. Bp. 2008. 16. p.

<sup>37</sup> Uo. 17. p.

<sup>38</sup> *Figyelmeztetés*. In: MSZL. 1853. 1. sz. 4. p.

<sup>39</sup> Kornis Károly: *Az európai jelen közügyi helyzete*. In: MSZL. 1853. 2. sz. 1. p.

<sup>40</sup> Liptay Pál: *Magyar Amerika I*. In: *Vasárnapi Újság*. 1871. 28. sz. 359. p

<sup>41</sup> *Honfitársak!* In: MSZL. 1853. 1. sz. 1. p.

az újság hasábjain találkozhatott Petőfi Sándor (*Honvéd*)<sup>42</sup> és Tompa Mihály (*A gólyához; Tört hangú nőm sírjára*)<sup>43</sup> költeményein túl az amerikai magyar egyházközség megalapítójának számító Ács Gedeon<sup>44</sup> verseivel (*Kiutahiai emlékfüzér; Szabadságharcunk múltjára*)<sup>45</sup>. Megjelent olyan történeti elbeszélés is *Hazánk szabadságharcos vértanúi* címmel, mely Teleki Blanka, Leövey Klára és Bernvaller Erzsébet nevét éltette.<sup>46</sup> De olyan satirikus, illetve polgárpukkasztó művek is olvashatóak voltak, mint Csernátony Lajos *Mákvirágokja*,<sup>47</sup> vagy a *Felköszöntés Ferenc József név-napjára* című vers, amelyet szerzője Petőfi Sándorként írt alá, de 1850-es évszámmal keltezett.<sup>48</sup> A lap utolsó oldalára további értekezések és felhívások jutottak, különösen érdekes a New York-i magyar ápolóegylet népszerűsítő újságcikk.<sup>49</sup>

A változatos és hazafias tartalom ellenére a *Magyar Száműzöttek Lapja* anyagi gondjai egyre súlyosbodtak. A harmadik szám már késve jelent meg: 1853. október 29-én kellett volna, de csak november 4-én látott napvilágot. A negyedik szám pedig november 15-én került az olvasó elé, de már csupán 2 oldalon.<sup>50</sup> A hatodik, egyben utolsó szám 1853. november 30-án jelent meg. Ebben tette közhírré Kornis Károly, hogy a *Magyar Száműzöttek Lapja* „pártolás hiányában megszűnik”.<sup>51</sup> A *Magyar Száműzöttek Lapja* tehát csupán hat számot ért meg. Közülük az első, a második és a negyedik áll rendelkezésre az Országos Széchényi Könyvtárban, a többi szám tartalmát csak közvetve ismerjük.

<sup>42</sup> Batári Gyula: *Olvass, tanulj, kutass, alkoss!.* Bp. 2008. 27. p.

<sup>43</sup> Batári Gyula: *Fejezetek a külföldi magyar sajtó történetéből (1853-1920).* Bp. 1999. 17. p.

<sup>44</sup> VÁRDY. 128. p.

<sup>45</sup> Batári Gyula: *Fejezetek a külföldi magyar sajtó történetéből (1853-1920).* Bp. 1999. 17. p.

<sup>46</sup> Liptay Pál: *Magyar Amerika I.* In: *Vasárnapi Újság.* 1871. 28. sz. 358. p.

<sup>47</sup> Csernátony Lajos: *Mákvirágok.* In: *MSZL.* 1853. 4. sz. 2. p.

<sup>48</sup> *Felköszöntés Ferenc József neve napjára.* In: *MSZL.* 1853. 2. sz. 3. p.

<sup>49</sup> *Értesítő a New York-i magyar ápoló egyesület ügyében.* In: *MSZL.* 1853. 1. sz. 4. p.

<sup>50</sup> Batári Gyula: *Olvass, tanulj, kutass, alkoss!.* Bp. 2008. 26-27. pp.

<sup>51</sup> Batári Gyula: *Olvass, tanulj, kutass, alkoss!.* Bp. 2008. 29. p.

## Az Amerikai Egyesült Államok idealizált képe a Magyar Száműzöttek Lapjában

Az első számban megfigyelhetjük, hogy a Kornis Károly szerkesztette lap optimista, már-már idealizált képet ad az Amerikai Egyesült Államokról. A szerkesztő a *Honfitársakhoz* intézett vezércikkében úgy hivatkozik, hogy a legtöbb szabadságjogot a földön ebben az államban lehet fellelni.<sup>52</sup> „Száműzetési helyzetünk dacára. nekünk a legszabadabb létkör nvújtott menedéket a maga keblében.”<sup>53</sup> Az Amerikai Egyesült Államok pozitív képének kialakulását az Újvilág messzesége és az a tény is segítette, hogy a liberális közvélemény sokszor mintának tekintette a távoli a köztársaságot, hiszen a vallásszabadság, szólásszabadság amelyeket a magyar liberálisok olyannyira áhítottak az Egyesült Államokban már megvalósult. Kossuth is jó párszor hivatkozott amerikai példákra a Pesti Hírlap hasábjain.<sup>54</sup> Az egyik olyan mű, ami befolyásolta a reformkori közvélemény gondolatait Amerikáról az Bölöni Farkas Sándor 1834-ben megjelent *Utazás Észak-Amerikába* című, kritikáktól gyakorlatilag mentes kötete — amely az 1832-36-os országgyűlés fő szellemi szenzációja — is népszerűsítette az Egyesült Államokat.<sup>55</sup> 1841-ben megjelent Alexis de Tocqueville: *Az amerikai demokrácia* című nagy sikerű könyv magyar fordítása. Ez nagyon részletesen tárgyalja, hogy a köztársasági államforma miért sikeres Amerikában és milyen veszélyek és lehetőségek rejlenek az Amerikai Egyesült Államok berendezkedésében. Emellett az 1830-as 40-es években jelentős mennyiségű hírlapi anyag

---

<sup>52</sup> A szerkesztő talán itt arra gondolhatott, hogy Európa nagy részén — talán Anglia kivételével — ekkoriban alig érvényesül a szólás- és sajtószabadság, az Amerikai Egyesült Államokban viszont gyakorlatilag teljes mértékben. Mindez abból is látszik, hogy míg az amerikai kormány szembehelyezkedik Kossuth forradalmi, szabadságharcos kezdeményezéseivel, addig a *Magyar Száműzöttek Lapja* zavartalanul működhet, ráadásul az amerikai sajtó is rokonszenvezhet a kossuthi nézetekkel.

<sup>53</sup> *Honfitársak!* In: MSZL. 1853. I. sz. 1. p.

<sup>54</sup> Urbán Aladár: *Reformtörekvések és történelmi tanulságok. Az alkotmányos fejlődés korabeli eredményei és a politikai publicisztika kezdetei Magyarországon 1841-1842.* Századok 1980/1. sz. 40. p.

<sup>55</sup> Urbán Aladár: *Széchenyi és a reformkor Amerika-képe.* In: *Nemzeti és társadalmi átalakulás a XIX. században Magyarországon. Tanulmányok Szabad György 70. születésnapjára.* Szerk. Orosz István-Pölöskei Ferenc-Dobszay Tamás. Bp. 1994. 122-123. pp. Bölöni könyve számos esetben az amerikai rendszert tárgyalva mutat rá a magyar rendszer hiányaira. Részletesen foglalkozik a börtönrendszerrel, sajtó helyzetével, így 1835-re a tiltólistára került.

jelent meg a távoli köztársaságról, így az amerikai kontinensre emigrálók a rabszolgaság és az indiánok kérdéséről is hallhattak.<sup>56</sup>

Egy legendás és lehetőségekkel teli köztársaság képe lebeghetett az emigráns szemek előtt. Az angol nyelvet nem ismerő Dancs Lajos például amikor megtudja, hogy a török fogságból az Egyesült Államokba kerül, így nyilatkozik: „*Egy menedék van nyitva nagy, széles tágas befogadásra.*”<sup>57</sup>

A benyomás — mely szerint az Amerikai Egyesült Államok „*a szabadság hazája*”<sup>58</sup> — joggal kelthetett reményeket a magyar emigrációban egyrészt aziránt, hogy az Újhazában majd biztonsággal letelepedhetnek, másrészt hogy az amerikai kormány majd megsegíti őket egy, a Habsburgok ellenében esetlegesen újra fellángoló küzdelemben. Washington, illetve az amerikai közvélemény három pozitív megnyilvánulása is e vágyakat táplálta. Egyrészt az Egyesült Államok — Angliával karöltve — határozott fellépéssel befogadta a magyarokat és elősegítette Kossuth Lajos és a többi emigráns kiszabadulását a török internátusból.<sup>59</sup> Pozitívan befolyásolhatta a véleményeket, hogy Kossuth Lajost amerikai körútja során szimpátiával üdvözölte az északi államok lakossága és médiája.<sup>60</sup> A harmadik, egyben a legaktuálisabb, a *Magyar Száműzöttek Lapjában* is rendszeresen boncolgatott megnyilvánulás a Koszta Márton féle esethez köthető.

1853 nyarán Koszta Márton — már az „első papír” birtokában, mely azt igazolta, hogy beadta a kérvényt az amerikai állampolgárság felvételére — egy emigráns érdekcsoport üzleti megbízásából Szmirnába utazott. A törökországi városban azonban osztrák ügynökök elrabolták és június 23-án egy „Hussar” nevű, osztrák csatahajóra hurcolták.<sup>61</sup> Az affér kitudódása után Ingraham, a Szmirnánál állomásozó St. Louis hadihajó amerikai kapitánya az Egyesült Államok konstantinápolyi ügyvivőjéhez fordult tanácsért az esetleges közbeavatkozással kapcsolatban. John Porter Brown burkolt bátorítását követően végül

---

<sup>56</sup> Závodszy Géza: *Az Amerika-motívum és a polgárosodó Magyarország a kezdetektől 1848-ig*. Bp. 1992. 191. p.

<sup>57</sup> DANCs. 24. p.

<sup>58</sup> Koszta Márton féle ügy és Ingraham tette iránt felmerült nyilatkozványok. In: MSZL. 1853. 1. sz. 3. p.

<sup>59</sup> Gál István: *Magyarország és az angolszász világ*. Bp. 2005. 196. p.

<sup>60</sup> Később viszont tárgyalni fogom, hogy az Amerikai Egyesült Államok kormánya már ezidőtájt jelezte mind Kossuth Lajosnak, mind az Osztrák Császárságnak, hogy a be nem avatkozás politikájának megfelelően nem támogatják Kossuth kiújuló szabadságharcos elképzeléseit.

<sup>61</sup> VÁRDY. 101. p.

Ingraham kapitány kiszabadította Kosztát.<sup>62</sup> Az Osztrák Császárság George von Hülsemann osztrák ügyvivő közbenjárásával rögtön követelte Koszta Márton kiadatását,<sup>63</sup> de W. M. L. Marcy amerikai külügyi államtitkár jegyzékében megtagadta azt: „Ámbár Koszta az első papír kivételével nem nyerte el egy amerikai állampolgár összes jogait, de az első papír elegendő ahhoz, hogy őt amerikai nemzeti jelleggel ruházza fel, mely jelleggel — a nemzetközi jog értelmében — mindazok bírnak, kik az állam területén állandóan letelepedtek. Az Egyesült Államok kormányának volt tehát joga pártfogását, védelmét Kosztára kiterjeszteni.”<sup>64</sup>

A tengerésztisztet és megmentettjét nemcsak a magyar emigránsok, hanem az egész Egyesült Államok hősként ünnepelte.<sup>65</sup> A New York-i *Examiner* például azt írta, hogy ha Ingraham „elsüllyesztette volna az osztrák hadihajót, ő lenne az Egyesült Államok következő elnöke.”<sup>66</sup> A magyar emigráció pedig egy „tömeges népgyűlés” összehívását kezdeményezte, amihez végül az összes New Yorkban működő forradalmi emigrációs csoport etnikai hovatartozástól (lengyelek, olaszok, franciák, németek és kubaik) függetlenül csatlakozott. Az 1853. szeptember 22-én megtartott rendezvényen — melyen Garibaldi is részt vett<sup>67</sup> - többek között arról egyeztek meg a résztvevők, hogy egy arany emlékéremmel jutalmazzák meg Ingraham kapitányt. Az amerikai külpolitika szilárd kiállása Koszta Márton mellett felerősítette a reményteljes testvériség szellemét a forradalmi emigrációban, nem mellesleg alátámasztotta az emigráns magyarokban élő optimista képet az Egyesült Államokról. A *Magyar Száműzöttek Lapja* pedig ezt a pozitív imázst közvetítette az olvasói felé.

Mivel „a szmirnai esemény híre reánk magyarokra kétszeres hatással volt,” a lap az első számban részletesen beszámolt Koszta Márton ügyéről, de később is rendszeresen tért vissza a téma a hasábjain. A „szilárd, hőslélekű kapitányról” például így ír az újság: a hányatott sorsú magyarság „eddig nem találkozott senkivel, aki kész lett volna bennünk a jogot az igazság

---

<sup>62</sup> John Porter Brown levele tanúsíthatja, hogy az Amerikai Egyesült Államok óvatosan járt el az ügyben: „Úgy vélem, hogy a jelen helyzetben Önnek joga van rendületlenül követelni az osztrák parancsnoktól (Koszta) kiszabadítását. A Porta szeretné az ügyet ránk és az osztrákokra hárítani... , Ha meg lennék győződve arról, hogy Ön az én utasításaimat követné..., akkor arra utasítanám, hogy... nevemben, mint az Egyesült Államok megbízottja nevében, a legformálisabb és a leghatározottabb hangnemben követelje (a rab) kiszabadítását (...) Amint pedig a kiadás megtörtént, hagyja az ügy további intézését a két kormányra.” (VÁRDY. 102. p.)

<sup>63</sup> VÁRDY. 103. p.

<sup>64</sup> Batári Gyula: *Olvass, tanulj, kutass, alkoss!* Bp. 2008. 22. p.

<sup>65</sup> Érdemes megemlíteni, hogy ekkoriban még egy települést is elneveztek Koszta Mártonról. (VÁRDY. 105. p.)

<sup>66</sup> VÁRDY. 103. p.

<sup>67</sup> *Vegyes hírek s események.* In: MSZL. 1853. 1. sz. 2. p.

*fegyverével akkor is tényleg védeni, midőn az ön honán kívül idegen határokon léteznék*”.<sup>68</sup>

Kiemelt figyelmet kapott az Ingraham kapitánynak szánt emlékérem is, mely beszédesen árnyalja számunkra az Amerikai Egyesült Államok idealizált képét. Merthogy a pénz egyik oldalán „*a földgömbön kiterjesztett szárnyakkal az amerikai sas ül, mellén az Egyesült Államok címerpajzsával ellátva, s tekintetével az Óvilág felé irányulva*”. A madár feje felett a szabadság kiterjesztését „*az emelkedő nap sugárzata*” is szimbolizálta, de az emlékérmén a dátum mellett olyan kifejezés is helyet kapott, mint: „*az általános demokrácia által szeptember 22-ikén 1853.*”<sup>69</sup> Ingraham kapitány akciója során ráadásul olyan határozottsággal lépett fel, hogy Koszta Mártonhoz intézett szavai utóbb szárnyra kaptak a közbeszédben, s természetesen megjelentek a *Magyar Száműzöttek Lapja* hasábjain is. „*Kívánja ön az Egyesült Államok pártfogását?*” — kérdezte a tengerésztiszt, majd Koszta igenlő válasza után, ekképpen folytatta: „*Ám jó, ön abban részesülni fog*”<sup>70</sup> E pár sor nemcsak a Koszta Márton ügy, hanem a magyar emigráns elvárások jelmondatává nemesedett.

A néhány kiragadott példa bizonyítja, hogy mekkora értéke volt az emigráció szemében Ingraham tettének. De rávilágít arra is, hogy a magyarok miként akarták elképzelni a világpolitika színpadán az Egyesült Államokat. A *Magyar Száműzöttek Lapjában* számos olyan jelzős szerkezet is helyet kapott, amelyek az Egyesült Államok képének idealizáltságát tükrözik. Ingraham kapitány például „*a szabadság hazájának polgára.*”<sup>71</sup> Mészáros Lázár a szeptember 22-i gyűlésen elhangzott, és a lapban is leközölt beszédében pedig azt állította, hogy az Egyesült Államok „*olyannyira felvilágosult és valódi hazafias szellemű sajtóval bír, mely nem tétoz méltó szavakban dicsőíteni, s háláérzettel üdvözölni a tényük nemessége által arra érdemessé lett férfiakat.*” Az első felelős magyar kormány hadügyminisztere szerint „*az Egyesült Államok hatalmas nemzete és kormánya*” a magyarokat „*nemcsak szabadságra segítette, de egyszersmind számunkra testvéries vendégszeretettel nyitotta meg területének minden partjait s megajándékozott bennünket a tényleges szabadság azon terével, melynél fogva e hazának tevékeny munkás, s következőleg hasznos tagjaivá válhatni kedvező alkalmunk nyílt.*”<sup>72</sup>

Mészáros Lázár szavai, illetve az Egyesült Államoknak a *Magyar Száműzöttek Lapjában* tükröződő képe nem állnak teljes összhangban a befogadó politikai közeg szándékaival. A

<sup>68</sup> Koszta Márton féle ügy és Ingraham tette iránt felmerült nyilatkozványok. In: MSZL. 1853. 1. sz. 3. p.

<sup>69</sup> Vegyes hírek s események. In: MSZL. 1853. 1. sz. 2. p.

<sup>70</sup> Vegyes hírek s események. In: MSZL. 1853. 1. sz. 2. p.

<sup>71</sup> Koszta Márton féle ügy és Ingraham tette iránt felmerült nyilatkozványok. In: MSZL. 1853. 1. sz. 3. p.

<sup>72</sup> Koszta Márton féle ügy és Ingraham tette iránt felmerült nyilatkozványok. In: MSZL. 1853. 1. sz. 3. p.

dicséretet alapvetően az északi államok értékrendjének szólnak, de a déli államokat érintő ellentmondásokat, problémákat mind a Kornis Károly szerkesztette lap, mind a magyar emigráció nem veszi kellő súllyal figyelembe. Nem vették észre, vagy nem akarták észrevenni, hogy miközben segítséget kérnek az új harcokhoz, milyen törékeny is az egyensúly a polgárháború előtti időkben Észak és Dél között. Ráadásul a magyar emigránsok és az amerikai társadalom kulturális és etnikai különbségei miatt nem egyszer meghiúsult a hasznos állampolgárként való letelepedés esélye.

## Amerikai Egyesült Államok, mint a befogadás közege az 1850-es évek nyitányán

Észak és Dél törekény egyensúlyát helytállóan jelzi, hogy nem sokkal a *Magyar Száműzöttek Lapja* megindulása előtt az Egyesült Államokban egy új kompromisszum született a két régió között. Tudniillik, 1848-ban a kaliforniai Eldorado megyében aranyat találtak, ami az aranyláz feléledéséhez vezetett. Kalifornia mintegy 100 ezer lakossal és rabszolgaságot kizáró alkotmánnyal 1850 márciusában felvételét kérte az Unióba. Ez a rabszolgatartó államok érdekeit komolyan sértette, és felborította a Missouri-kompromisszumot, miszerint a 36. fok 30. szögpercnél húzódó szélességi körtől északra fekvő államokban nincs rabszolgatartás, a délebbre fekvő államokban viszont van.<sup>73</sup> A legszélsőségesebb államok az Uniótól való elszakadással fenyegetőztek. A válsághelyzet megoldása érdekében Henry Clay szenátor nyújtott be egy kompromisszumos javaslatot Kalifornia felvételével kapcsolatban. Kérése alapján a Szenátus két hónapos vita után egy törvénycsomagot dolgozott ki, amit azonban Zachary Taylor elnök (1849-1850) nem támogatott. Halála után Millard Fillmore (1850-1853), az addigi alelnök lesz az Egyesült Államok első embere, aki viszont a kompromisszumos törvénycsomag mellé állt.<sup>74</sup> Ez átmenetileg lenyugtatta a kedélyeket, hiszen Kaliforniát, mint szabad államot felvették az Unióba, Washingtonban betiltották a nyilvános rabszolgakereskedelmet, ugyanakkor a déli államok igényei szerint szigorították a rabszolgák szöktetéséről szóló törvényt. Az 1850. évi kompromisszumot támogatta a következő elnök, Franklin Pierce (1853-1857) is. Regnálása idején, pontosabban 1854-ben azonban Kansas territórium felosztása kapcsán - mely teljesen felrúgta a Missouri kompromisszumot a 40. szélességi körnél meghúzott határvonallal — újra fellángoltak a konfliktusok.<sup>75</sup> Nem mellesleg megerősödtek az abolicionistáknak nevezett, rabszolgaellenes erők.

Az Egyesült Államok megállíthatatlanul sodródott a polgárháború felé. Észak és Dél nézeteltérései a bevándorlásban, az emigránsokhoz való viszonyulásban is jelentkeztek. A déliek a forradalmi emigráció amerikai jelenlétét közel sem üdvözltek, pláne, hogy a politikai menekültek a szabadság védelmezőjének kiáltották ki az Egyesült Államokat. Mivel a rabszolgaság intézménye nem volt összeegyeztethető a forradalmi emigráció szabadságról

---

<sup>73</sup> Urbán Aladár: *Az Amerikai Egyesült Államok*. In: *19. századi egyetemes történelem 1789-1914*. Szerk. Vadász Sándor. Bp. 2005. 625. p.

<sup>74</sup> Hahner Péter: *Az Egyesült Államok elnökei*. Bp. 1998. 118. p.

<sup>75</sup> Charles Sellers-Henry May-Neil R. McMillen: *Az Egyesült Államok története*. Bp. 1995. 169. p.

alkotott elképzeléseivel, a dicsérő jelzők nyilvánvalóan a gazdaságilag egyre erősebbé váló Északnak szóltak, a rabszolgatartó déli államokat azonban sértették. Nem véletlen, hogy a déliek Kossuth Lajos amerikai körútja iránt sem mutattak komolyabb érdeklődést,<sup>76</sup> hiszen az egykori magyar kormányzó a szabadság és a forradalmi eszmék egyik híres képviselője volt. Ezt bizonyítja például az eset, hogy Kentucky állam fővárosában, Louisville-ben Kossuth nem is részesült hivatalos fogadtatásban.<sup>77</sup>

Az Egyesült Államok politikai palettáján ráadásul megjelent egy bevándorlást ellenző párt.<sup>78</sup> Az Amerikai Párt tagjai egy-két magyar emigránsnak közvetlenül is gondot okoztak, Dancs Lajos például azt állítja naplójában, hogy egyik munkahelyéről bevándorlás ellenes főnöke miatt kellett távoznia.<sup>79</sup> Egyébként valóban kevés olyan magyar emigráns volt, aki maradéktalanul beleillett a korabeli amerikai társadalomba. Nemzetük jó része olyan protestáns munkaetikai nézeteket valló self-made man, aki iparban, kereskedelemben, vagy valamilyen kétkézi munkában tevékenykedik és próbálja megvalósítani önmagát. Az amerikai állampolgárok a szorgalommal és becsületes munkával elért sikereket értékelték a legtöbbször. Az értelmiségi pályát választók pedig alapvetően vagyonos emberek, akiknek az anyagi függetlenség tette lehetővé szellemi érdeklődésük gyakorlását.<sup>80</sup>

Magyarországon viszont 1848 előtt még nem alakult ki az ipari társadalom, és egyébként is csupán egy-két nagyobb gyár működött. Ezért aztán az Egyesült Államokba kerülő magyar emigránsok nagy része csupán azzal büszkélkedhetett, hogy katonaként jelesre vizsgázott a magyar szabadságharcban<sup>81</sup>, esetleg otthonosan mozgott valamilyen intellektuális pályán. Élet- és munkalehetőségeik beszűkültek.<sup>82</sup> Nem vetette fel őket a pénz, többen például Kossuthhoz

---

<sup>76</sup> LUKÁCS. 92. p.

<sup>77</sup> „Nemzeti újjászületés”. *Válogatás Kossuth Lajos írásaiból és beszédeiből*. Szerk. Pajkossy Gábor. Bp. 2002. 143. p.

<sup>78</sup> Urbán Aladár: *Az Amerikai Egyesült Államok*. In: *19. századi egyetemes történelem 1789-1914*. Szerk. Vadász Sándor. Bp. 2005. 627. p.

<sup>79</sup> DANCs. 38-39. pp.

<sup>80</sup> VÁRDY. 95. p.

<sup>81</sup> Nem véletlen, hogy a többségük az amerikai polgárháború idején találja meg helyét az Amerikai Egyesült Államokban.

<sup>82</sup> Ha meg is próbálkoztak az amerikai vállalkozó szemlélet átvételével, nem feltétlenül jártak sikerrel. A laphoz szorosan kötődő Dancs Lajos, Mészáros Lázár és egy harmadik társuk, Katona Miklós 1853-ban létrehoztak egy gyümölcsstermesztő vállalkozást, telephelyük ingóságaikkal együtt azonban váratlanul leégett. A biztosító megkérte az egykori hadügyminisztert, hogy esküdjön fel arra, hogy csak a saját tulajdona volt az épületben. A Kófic becenévre hallgató Mészáros — a nevet egyébként Petőfi ragasztotta rá szabálykövető magatartása miatt —

vagy az amerikai kormány köreihez folyamodtak pénzügyi segítségért.<sup>83</sup> Sokan alig vagy egyáltalán nem beszélték a nyelvet — például Dancs Lajos vagy Mészáros Lázár.<sup>84</sup> Azok sem voltak előnyben, akik hazai tanulmányaik okán a magyar jogban tudósnak bizonyultak (Kornis Károly, Újházi László), hiszen ez a szaktudás az Egyesült Államokban nem volt ugyanúgy hasznosítható.<sup>85</sup> A magyar emigránsok többségének olyan munkahelyeken kellett elhelyezkednie, ami elütött addigi hivatásától, Mészáros Lázár például egy időben tanítóként működött.<sup>86</sup> Amelyik magyar menekültnek volt valamilyen hasznos szakképzettsége, vagy mérnöki diplomája, mint Asbóth Sándornak az gyorsan el tudott helyezkedni, de többség valamilyen kiszolgáltatott fizikai munkára kényszerült, vagy állandó vándorlásra megélhetést keresve. Az 1850-es népszámlálási adatok alapján az Egyesült Államokban élő 452 magyarból 245-nek feltérképezhető a foglalkozása. Harmaduk dolgozott a valamilyen fajta nem túl sok előképzettséget igénylő szakmunkásként. Mezőgazdasági munkásként dolgozott, majdnem az egyötödük. A 21 százalékuk dolgozott valamilyen szellemi munkát a kereskedelemben, vagy tisztviselőként.<sup>87</sup>

Akárhogy is az Észak és Dél közti feszült belpolitikai helyzetben, illetve a bevándorlás ellenes Amerikai Párttal a háttérben, az emigránsok politikai nézetei melletti nyílt kiállás az amerikai kormány részéről szinte lehetetlen volt. Az Egyesült Államok a szabadság terjesztésében nem kívánt olyan aktív szerepet vállalni, mint ahogy a *Magyar Száműzöttek Lapja* és több emigráns képzelte. Pedig Zachary Taylor (1849-1850) még szimpátiával is viseltetett a „magyar ügy” iránt. Taylor elnök például a szabadságharc idején azzal a feladattal küldött egy magyarokkal rokonszenvező megfigyelőt, Ambrose Dudley Mann-t a térségbe<sup>88</sup>, hogy felmérje a magyar önvédelmi háború helyzetét, illetve egy független magyar állam életlehetőségeit. Mann úgy ítélte meg, hogy az önálló Magyarország az európai hatalmi egyensúly megingása nélkül nem jöhet létre, ezért az Egyesült Államok valószínűleg akkor sem nyújtott volna segítséget a magyaroknak, ha hosszabb ideig tart a szabadságharc. Ugyanakkor Taylor elnök nevéhez

---

azonban ezt nem te(he)tte meg, így a vállalkozásuk csődbe ment, szegénységbe taszítva őket. (DANCS. 44-45. pp.)

<sup>83</sup> VÁRDY. 97. p.

<sup>84</sup> Koszta Márton féle ügy és Ingraham tette iránt felmerült nyilatkozványok. In: MSZL. 1853. 1. sz. 3. p.

<sup>85</sup> Kornis Károly is csak Rio de Janeróban tudja majd hasznosítani jogi tudását, amikor a helyi egyetemen jogot kezd tanítani. Brazíliában egyébként publikál is, például a polgári házasságról.

<sup>86</sup> DANCS. 45. p.

<sup>87</sup> Vida István Kornél: *Világostól Appomatoxig. Magyarok az amerikai polgárháborúban*. Bp. 2011. 45. o.

<sup>88</sup> Hahner Péter: *Az Egyesült Államok elnökei*. Bp. 1998. 114. p.

köthető, hogy a magyar emigrációt a török internátusból „kiszabadította”. Ugyanis kellő nyomást gyakorolt a Portára. Általános véleménye mégis az maradt az emigránsok ügyében, hogy befogadja valamennyijüket, de a forradalmi politikai tevékenységükkel fel kell hagyniuk.<sup>89</sup>

Fillmore elnök és Daniel Webster amerikai külügyminiszter Kossuth Lajossal való találkozásukkor szintén egyértelművé tették a kormány álláspontját. 1851 decemberében, az egykori magyar kormányzó első washingtoni látogatásakor Webster például kifejti, hogy tisztelettel viseltetnek Kossuth személye és az általa képviselt forradalmi ügy iránt, de anélkül, hogy *„országunk meglévő politikáján akár egy jottányit is változtatnánk”*. Fillmore elnök pedig az 1851-ben megjelent *„A nemzet mai állapotja”* című értekezésében fogalmazta meg véleményét az esetleges új európai forradalmakkal kapcsolatban: *„Egyetlen személynek sincs meg a joga, hogy nemzetünk békéjét veszélyeztesse, sem arra, hogy ködös elképzelésektől űzve más ország kormányainak megváltoztatása vagy megreformálása céljából alaptörvényeinket semmibe vegye (...) Irányelvünk már igen régóta az, hogy barátságos viszony mindenkivel, de begabalyító szövetség senkivel.”*<sup>90</sup>

Összegezve, az Amerikai Egyesült Államok belpolitikai nehézségei miatt nem adhatta fel az 1850-es évek nyitányán a be nem avatkozás hagyományos politikáját, tehát az európai háborúkba semmiképp sem szállhattak be a forradalmi emigráció oldalán. Az amerikai kormányzat érezte, hogy nem tud egységes nemzetként fellépni az európai, szabadságjogi kérdéseket érintő konfliktusokban, hiszen a belső ellentétek olyannyira kiéleződtek Észak és Dél között. A déli államok lakói és képviselői nem tekintették ugyanolyan magasztos célnak a szabadság terjesztését, mint a forradalmi emigráció vagy abolicionisták tagjai. Ráadásul a déliek egyre agresszívebbek lettek, hiszen mind gazdaságilag, mind demográfiailag — éppen a bevándorlás miatt — Észak fejlődött, gyarapodott gyorsabban és a 19. század közepére messze maga mögött hagyta a déli államokat, akik féltették saját társadalmi berendezkedésüket. Ezért az elnökök (például Fillmore és Pierce) ragaszkodtak a megkötött kompromisszumokhoz, amelyek fenntartásához, illetve a polgárháború remélhető elkerüléséhez a déli választókra, illetve azok képviselőire is szükségük volt.

Az Egyesült Államok vezetése tehát nem felelhetett meg a *Magyar Száműzöttek Lapjában* megjelenő idealizált képnek, ezért törhetett a felszínre bizonyos cikkekben a csalódás hangja, és fogalmazódhatott meg egy-egy számonkérés az amerikai kormányzat irányába.

---

<sup>89</sup> LUKÁCS. 84. p.

<sup>90</sup> VÁRDY. 52-53. p.

## Kritikai hangok a Magyar Száműzöttek Lapjában az Amerikai Egyesült Államok kormányzatával kapcsolatban

Kossuth Lajos Newark városában elmondott beszédében a bibliai Jónás tétlenségéhez hasonlította a washingtoni külpolitikát.<sup>91</sup> Találó a hasonlat, hiszen a volt kormányzó amerikai útja során kiderült: míg az amerikai kormányzat kitart a be nem avatkozás politikája mellett, addig az északi közvélemény együtt érez az egykori kormányzó és a magyar emigráció ügyével. Az 1853-as év azonban látszólag fordulatot hozott, mivel mind a közvélemény, mind Franklin Pierce elnök és külügyminisztere, W. M. L. Marcy támogatta Koszta Márton szabadulását.<sup>92</sup> A magyar emigráció a reménykeltő cselekedet láttán politikai értelemben is újra aktivizálódni kezdett, aminek bizonyítéka a már felemlített, 1853. szeptember 22-én megtartott tömegrendezvény. Erről az eseményről a Magyar Száműzöttek Lapja is beszámolt és éppen a tudósításukban fogalmazódik meg finom kritika az amerikai kormánnyal, sőt konkrétan Pierce elnökkel szemben. A forradalmi eszméket valló emigránsok ugyanis a rendezvény lebonyolítása során egyértelmű jelzést kaptak a kormánytól azzal kapcsolatban, hogy mit is várnak el tőlük.

A rendezvényt a New York-i Metropolitan Hallban tartották meg „a többi nemzetek száműzötteinek,” vagyis más nemzetek (lengyelek, olaszok, franciák, németek és kubaiak) emigráns szervezeteinek részvételével. Ugyanakkor „New York város különféle társulatainak küldöttei” és politikusai is jelezték, hogy csatlakozni fognak az Ingraham-Koszta ügy ünnepi programjához. Az est nyolc órakor a tömeggyűlést levezető tisztviselők megválasztásával vette kezdetét és a választmányban Kornis Károly is helyet kapott. Feltűnő volt azonban az amerikai politikai körök hiánya. Mint kiderült a „New Yorkban létező mindenféle nemzetbeli száműzöttek, s democratical társulatok” összejövetelétől tartó kormány táviratokban jelezte, hogy „éppen nincs kedvére a tervezett gyűlést jól sikerülve látni.”<sup>93</sup> A New York-i „mayor”, Van Buren, Purdy és az eredetileg a választmányi elnökséget magára vállaló Cooper J. előtt aggodalmukat fejezték ki a gyűlésen való részvételi szándékuk miatt. Ezek a közszereplők aztán a rendezvényről való „visszavonulásukat jelenték ki”.<sup>94</sup>

<sup>91</sup> A hallgatás a vétkes cinkosává tehet. In: Kossuth Lajos üzenetei. Szabad György összeállítása. Bp. 1994. 235.

<sup>92</sup> Batári Gyula: Fejezetek a külföldi magyar sajtó történetéből (1853-1920). Bp. 1999. 12-13. pp.

<sup>93</sup> Koszta Márton féle ügy és Ingraham tette iránt felmerült nyilatkozványok. In: MSZL. 1853. 1. sz. 3. p.

<sup>94</sup> Vegyes hírek s események. In: MSZL. 1853. okt. 15. 1. sz. 2. p.

Az amerikai kormány táviratairól a magyar emigráció már délben értesült, és komoly indulatokat keltett soraikban. Ennek ellenére a gyűlésen még mindig „*kielégítő garanciaként*” tekintettek „*Marcy külügyi államtitkárnak az osztrák protestre adott válaszára,*” amelyben nemet mondott Koszta Márton kiadatására.<sup>95</sup> A rendezvényen valószínűleg ezért utasították el azt az indítványt, ami az amerikai kormány számonkérésére vonatkozott. Ellenben megszavazták, hogy Ingraham kapitánynak, a szmirnai amerikai konzulnak, valamint John Porter Brown konstantinápolyi ügyvivőnek hivatalos úton is köszönetet nyilvánítanak. Döntöttek a már tárgyalt, Ingraham kapitánynak szánt emlékérem elkészítéséről és egy beszédben bebizonyították az Amerikai Egyesült Államok fellépésének jogosságát Koszta Mártonért. Erre alapozva a gyűlésen végül kikiáltották azon eszméket, amelyektől az amerikai kormány tartott: „*roppant nagy betűkkel a gyűlés jelmondata gyanánt e szavak tünedeztek: Polgári szabadság és vallási függetlenség az egész világon!*”<sup>96</sup>

A *Magyar Száműzöttek Lapja* részletesen beszámolt a rendezvényről és nem titkolta el, hogy Washington gátolni próbálta a gyűlés sikerét. „*A kormány oly értelemben nem látszik hajlandónak lenni Ingraham tettét és a Koszta-féle esetet méltányolni, ahogy a tervezett népgyűlés a maga nyilatkozatában kijelenteni óhajtja.*” A tudósítás azt is hangoztatta, hogy vita folyt az esten az amerikai kormánnyal szembeni nyílt kiállásról. A cikk ráadásul hosszasan idézett Franklin Pierce elnök beiktató beszédéből, hogy bebizonyítsa a kormányzati táviratok és az elnöki hitvallás ellentmondásait. Ahogy a burkolt számonkérés fogalmaz: „*a köztársaság elnöke iránti bizalmunknál fogva rendíthetetlen meggyőződést táplátunk az iránt, miszerint ő a maga intézkedéseinél egész kiterjedésben kész leend azon érzelmeket követni, amelyeket beiktató beszédében a nép előtt oly lelkesült, s ünnepélyes szavakkal fejezett ki.*” A beiktató beszédében ugyanis Pierce elnök kifejezte szimpátiáját a forradalmi emigránsok iránt, akik „*nálunk mindenkor kész oltalomra találnak.*” De a polgári szabadságjogok és az igazság elévülhetetlenségét is hangsúlyozta, sőt azt állította, ha a „*zsarnokságot és az erőszakoskodást harcba elegyedni látjuk, soha sem késendünk önmagunk is az igazság oldalán a síkra szállni.*” Sőt az elnöki beszéd alapján a magyarok joggal számíthattak volna a pozitív fordulatra a magyar emigránsok ügyében, hiszen Pierce kijelentette, hogy „*minden erőszakoskodás, mely mások által ellenük intéztetik, úgy fog tekintetni, mintha az saját jogaink, elveink megtámadására*

---

<sup>95</sup> Vegyes hírek s események. In: MSZL. 1853. okt. 15. 1. sz. 2. p.

<sup>96</sup> Koszta Márton féle ügy és Ingraham tette iránt felmerült nyilatkozványok. In: MSZL. 1853. 1. sz. 3. p.

*lenne irányozva, s annál fogva az esetben saját nemzeti becsületünk és ön biztonságunk tekintetéből fogjuk magunkat arra kényszerítve érezni miszerint fegyvert ragadjunk.”*<sup>97</sup>

Ennek ellenére az 1853. évi emigráns gyűlést követően újra egyértelművé vált, hogy az Egyesült Államok nem biztosít segítséget új európai forradalmakhoz, sőt közel sem kezeli kiemelt helyen az emigráció politikai eszméinek terjesztését. A *Magyar Száműzöttek Lapja* tudósítása a szeptember 22-i eseményekről, illetve a burkolt, nem egyszer ironizáló elnöki számonkérés mindennek felismerését jelképezte.

---

<sup>97</sup> Koszta Márton *féle ügy és Ingraham tette iránt felmerült nyilatkozványok*. In: MSZL. 1853. 1. sz. 3--4 pp.

## Az amerikai magyar emigránsok megosztottsága a Magyar Száműzöttek Lapja tükrében

Az Amerikába érkező hajók utaslistái alapján elmondható, hogy az 1850-es évek elején több száz negyvennyolcas magyar emigráns élt az Amerikai Egyesült Államokban.<sup>98</sup> Az alacsonynak nevezhető létszám ellenére a politikai menekültek mégsem alkottak egységes tömböt, csoportjukat ugyanis megosztotta bizonyos személyekhez, államokhoz és eszmékhez való viszonyulás. Nem véletlenül ironizált Mészáros Lázár egy levelében Vukovics Sebőnek, a Szemere-kormány volt igazságügyi miniszterének, hogy „*az itteni (New York-i) magyarok olyanok, mint nálatok: szeretik [utálják] egymást, mint ott, Londonban.*”<sup>99</sup>

A magyar emigránsokat széthúzó törésvonalak Kossuth Lajos személyéhez, a pénzügyi segélyek elosztásához és felhasználásához, illetve az Egyesült Államokban való letelepedés gondolatához kapcsolódtak. Utóbbi tervvel összefüggésben ráadásul még egy olyan ellentét is felmerült, mely szerint a tengerentúli köztársaságot új hazául választók a városi életmódban vagy a vidéki farmgazdálkodásban képzelték el jövőjüket. Fontos azonban megjegyezni, hogy ezek a törésvonalak nem eredményeztek egységes táborokat, az ellentétek a konkrét problémakörök mentén jelentkeztek csak. Így fordulhatott elő, hogy az amerikai magyar emigránsok egyik meghatározó tagjának tekinthető Újházi László miközben Kossuth Lajos hívének számított, azt hangsúlyozta, hogy a magyar politikai menekülteknek le kellene telepednie egy közös használatú farmon az Egyesült Államokban. Ezek a bonyolult törésvonalak jelentkeztek a *Magyar Száműzöttek Lapja* hasábjain, némelyik talán túl hangsúlyosan is.

Nem véletlen, hogy Kornis Károly első, programadó vezércikkében még megpróbált egyensúlyozni a különböző vélemények között. Ezért hangsúlyozhatta ki az egyetlen olyan nézetet, amelyben minden magyar emigráns egyetértett, Magyarország függetlenségét. „*Szerkesztői politikai irány gyanánt, csupán ama mindannyi Magyar kebelében egyiránt honoló alapelvet említem: miszerint hazánk közbizalmi állapotára nézve, az 1849. április 14-én kimondott önálló és független állam minőséget, mint jogszerűség, törvényesség, tény, gyakorlat, a*

---

<sup>98</sup> VIDA. 29. o. 1851-ben volt a csúcspont ekkor majdnem 200 magyar érkezett az Egyesült Államokba, innentől csökkent a bevándorló magyarok száma, bár volt olyan év, amikor száz felett volt. 1860-ra már 2710 magyar származású ember élt az Egyesült Államokban.

<sup>99</sup> VÁRDY. 125. p.

testvéreink vére által is szentesített helyzetet tekintvén csupán törvényesnek.”<sup>100</sup> A szerkesztő óvatosságát továbbá az is bizonyítja, hogy a debreceni Nagytemplomban nyitva hagyott államforma kérdésében is került a feszültségkeltő gondolatokat: a független Magyarország állapotát „*hogy tulajdonképp minő kormányforma vagy államszervezet szerint lenne célszerűbb rendezni, s a kívánt boldogító fejlődésre segíni, erre nézve a felszólalhatási tér mindannyiunk előtt szabadon áll.*”<sup>101</sup> Kornis tehát nem foglalt állást a különböző nézetek között, egy olyan lapot próbált létrehozni, amiben minden szellemi irányvonal érvényesülhet. Mint írja a *Magyar Száműzöttek Lapját* „*az összes honfiúi társadalmunk közvéleményének korlátlan nyilvánulhatására tárom fel orgánumul.*”<sup>102</sup>

Kornis Károly egyébként tüzetesen ismerhette a magyar emigrációt megosztó törésvonalakat, hiszen egy New Yorkban székelő emigráns központban határozta el, hogy megalapítja a *Magyar Száműzöttek Lapját*.<sup>103</sup> „*A Három Magyarhoz*” címzett fogadóban — melyet Bíró Ede őrnagy, Fráter Alajos százados és Török Lajos százados alapított — a negyvennyolcas menekültek „*estéről estére*” összegyűltek.<sup>104</sup> Itt aztán vitatkoztak a közelgő orosz-török konfliktusról és a vezér személyéről, vagy arról, hogy Kossuth Lajos vétett-e hibákat magyarországi politikájában. Sokan ellenérzéssel viseltettek Kossuth iránt, mert úgy vélték, az egykori kormányzó nem tett meg minden tőle telhetőt a magyar emigránsokért amerikai körútja során. Sőt Kossuthtal kapcsolatban olyan vádak is keringtek, hogy zsebre tette a „*magyar ügyre*” gyűjtött pénzt.<sup>105</sup> A politikai kérdésekben kibontakozó konfliktusok ráadásul jelentkeztek a *Magyar Száműzöttek Lapja* hasábjain.

---

<sup>100</sup> *Honfitársak!* In: MSZL. 1853. 1. sz. 2. p.

<sup>101</sup> *Honfitársak!* In: MSZL. 1853. 1. sz. 2. p.

<sup>102</sup> *Honfitársak!* In: MSZL. 1853. 1. sz. 1. p.

<sup>103</sup> *Magyar Száműzöttek Lapja* egyébként reklámozta is ezt a helyet. A második számban található egy olyan hirdetés, amely egy helyi, magyar alapítású vállalkozást népszerűsít: „*Török Lajos, honfitársunk New Yorkban Lispenard Street 41. szám alatt boardingházat tartván, abba mind ételmezés, mind pedig szállássali ellátás végett jutányos áron kielégítő fogadtatást ígér.*” Ez egyszerre utal a vállalkozás fellendülésére, valamint a New York-ba érkező magyar emigránsok összefogására. Egyébként erre a címre várták a *Magyar Száműzöttek Lapjának* szánt leveleket, előfizetéseket is.

<sup>104</sup> KENDE. 122. p.

<sup>105</sup> Kossuth titkára, László Károly szerint ez a vád „*megbántott magánérdekből eredő ellenségeskedés, aljas rágalom*” (VÁRDY. 49. p.)

## A politikai tartalmak erősödése a Magyar Száműzöttek Lapjában

Mivel a „szabadság hazájára” az emigránsok nem számíthattak partnerként, a népgyűlési tudósítást követően a *Magyar Száműzöttek Lapjában* egyre kevesebb olyan cikk jelent meg, ami az Egyesült Államok támogatásában reménykedett. Konkrétan a második számban pendítették meg utoljára annak lehetőségét, hogy az Egyesült Államok beleavatkozik az orosz-török kérdés rendezésébe.<sup>106</sup> Ez egyben jelzi, hogy az újság érdeklődése egyre inkább a közelgő krími háború felé fordult.

Kossuth Lajos tervei közt ekkor a krími háborúban való részvétel szerepelt. Megpróbálta aktivizálni a különböző emigráns csoportokat, hiszen az orosz-török konfliktus realisabb esélyt teremtett a Habsburg Birodalom összeomlására.<sup>107</sup> Tudniillik Kossuth, ahogy Teleki is arra számított, hogy Ferenc József — viszonyozva II. Miklósnak a magyar szabadságharc leverésében mutatott „szívességét” — Oroszország mellett lép majd be a krími háborúba.<sup>108</sup> A *Magyar Száműzöttek Lapja* ezért próbálta a megszületésének egyik feltételéül számító, kossuthi feladatot végrehajtani. Kornis Károly a második szám vezércikkében („Európa jelen közügyi helyzetéről”) már a forradalmi népek összefogását sürgette és igyekezett felerősíteni Kossuth vezérszerepét. „német, lengyel, vagy francia, miként az olasz vagy a magyar épp úgy várja ügyének megváltását egy Kossuth-Mazzini-s a többitől, hisz a gyászos tapasztalás saját testvéreink vérével írja keblünkbe azon tudatot, miszerint a részletes forradalom, a megváltás áldozatait szaporíthatja csak, de a váltság üdvét elő nem teremtheti.”<sup>109</sup> A harmadik számban Kornis Károly már „bosszúállásra” biztatta az amerikai magyarokat.<sup>110</sup> A negyedik, közös írású vezércikkében pedig — mely a szerkesztőn kívül még Török Lajos nevéhez köthető — nemcsak erőteljesen felszólította a „honfitársakat és száműzött testvéreket” a krími háborúban való részvételre, de még Kossuthot is felkérték a vezetésre. A szerkesztőség aláírásgyűjtésbe kezdett, hogy mindazok, akikben „az orosz s cinkosaik zsarnoksága elleni méltó bosszú, hazánk felszabadulása, s a szabadság ügye iránti fő vágy s érzelem dobog,” jelentsék ki, hogy „Kossuth

---

<sup>106</sup> *Heti Szemle*. In: MSZL. 1853. 2. sz. 2p.

<sup>107</sup> Szabad György: *Kossuth politikai pályája. Ismert és ismeretlen megnyilatkozásai tükrében*. Bp. 1977. 169. p

<sup>108</sup> Megjegyzendő azonban, hogy a Habsburg Monarchia keresztülhúzta Kossuth Lajos számításait azzal, hogy a krími háborúba a piemonti kormány és a magyar emigráció összehangolt szervezkedésétől is tartva a törökök oldalán szállt be háborúba.

<sup>109</sup> Kornis Károly: *Az európai jelen közügyi helyzete*. In: MSZL. 1853. 2. sz. 1. p.

<sup>110</sup> Batári Gyula: *Olvass, tanulj, kutass, alkoss!* Bp. 2008. 27. p.

kormányzó úr vezérlete alatt a török melletti csatára” készek.<sup>111</sup> A lap tehát tudatosan arra a „kötelességükre” akarta felszólítani az amerikai emigránsokat, hogy hagyják itt az Egyesült Államokat és harcoljanak továbbra is a „szabadság ügye” mellett. Talán ebben is érződik, hogy a magyarok egy része egyre inkább kiábrándult az Egyesült Államokból és elvesztette a hitét abban, hogy megsegítik őket a magyar szabadság kivívásában.

Mivel „A Három Magyarhoz” nevezetű fogadó közönségébe a *Magyar Száműzöttek Lapjának* szerkesztősége is beletartozott, hamar kiderült, hogy az újság nem tudja tartani a semlegesség irányát. A nyitány után, — mint láthattuk — a szerkesztő azon álláspont felé próbálta orientálni olvasóit, amely Kossuth Lajos vezéri szerepét és a krími háborúban való részvételt szorgalmazta. Ezt az álláspontot ráadásul három számon keresztül tényleges ellenvélemény nélkül tárgyalták. Kossuth vezérszerepének és egy új háború megkezdésének hangoztatásával a *Magyar Száműzöttek Lapja* az Egyesült Államokban élő emigránsok egyik legérzékenyebb törésvonalára tapintott rá, mi több a Kornis Károly által meghatározott célokat is részben felrúgta.

Csak az ötödik számban módosult az egyoldalúság: Mészáros Lázár révén a Kossuthellenes él is feltűnik. A „Felhívás” című vezércikkben a nagy tekintélynek örvendő, volt hadügyminiszter úgy fordult az amerikai magyar emigrációhoz a krími háború aláírási íveinek ügyében, hogy gyakorlatilag Kossuth ellenében toborzott. Ez nem azt jelentette, hogy az egykori hadügyminiszter elutasította volna a krími háborúban való részvételt, csak azt, hogy a harcot nem Kossuth Lajos vezérlete alatt képzelte el. Ahogy Mészáros fogalmazott: „az íveket mindazok írják alá, akik magukat csak a hon iránt érzik hódaltilag lekötelezve és oly vezér alatt akarnak csatázni, kinek katonai képessége, hazafiúi buzgalma ismeretes és aki a szolgálati engedelmességen kívül sem szolgai alárendelést, sem meggyőződés vagy emberi becsület feláldozását nem követeli.”<sup>112</sup>

Kornis Károly ingadozó szerkesztői szemléletét az emigrációs törésvonalak ellentétes oldalairól egyszerre érkező elvárások és nyomás okozhatta. Egyrészt a *Magyar Száműzöttek Lapjának* meg kellett felelnie Kossuth Lajos híveinek, hiszen többek között a volt kormányzó anyagi hozzájárulása tette lehetővé a sajtóorgánum létrejöttét. Török Lajos munkatársi jelenléte is felerősíthette a Kossuth-párti hangokat. Erre utal a „Honfitársak! Száműzött Testvérek!” kezdetű vezércikk dicsőítő hangvétele, mely Kossuth Lajos Világost követő tevékenységét

---

<sup>111</sup> Kornis Károly és Török Lajos: *Honfitársak! Száműzött testvérek!*. In: MSZL. 1853. 4. sz. 1. p.

<sup>112</sup> KENDE. 130. p.

„három világrészen folytatott apostolkodásnak” nevezi.<sup>113</sup> A másik oldalról a nyomást a Kossuth előirányozta toborzás akadozása okozta. 1853. november 10-én az amerikai magyar emigráció tartott egy gyűlést New Yorkban a City Stul Street 12-14. szám alatt, amelyen egy bizottmányra bízta a krími háborúra való toborzás és az aláírások ügyének lebonyolítását. A bizottság tagjai Mészáros Lázár, Vetter Antal, Grisza Ágoston, Miklósi Ármin Házmán Ferenc és Szerényi Antal lettek. Szembetűnő, hogy a bizottmányból kihagyták Kossuth híveit, például Asbóth Sándort, Török Lajost, vagy Kornis Károlyt.<sup>114</sup> A szerkesztő becsületére váljék, hogy mindezek után leköszölte annak a Mészáros Lázárnak a „*Felhívását*”, aki az amerikai magyar emigránsok között ugyancsak komoly népszerűségnek örvendett. Kornis úgy tűnik, választott: Magyarország esetleges felszabadulása előbbre helyezte Kossuth vezéri pozíciójánál. Ebből is látszik, hogy a lapban megszólaló hangok alapvetően el akarták hagyni az Egyesült Államokat és folytatni a már-már reménytelennek tűnő harcot a haza szabadságáért. Nem tudtak elszakadni a 48-as eszméiktől, és hangoztatni akarták politikai nézeteiket. Cikkeik ezt a mentalitást képviselték, viszont további életútjuk épp ellenkezőleg azt bizonyítja, hogy a lap bukása után maguk mögött hagyták a politikai tevékenységüket. Egy másik emigráns szemlélet, a letelepedés hangja pedig már a *Magyar Száműzöttek Lapjában* is felcsendült.

---

<sup>113</sup> Kornis Károly és Török Lajos: *Honfitársak! Száműzött testvérek!* In: MSZL. 1853. 4. sz. 1. p.

<sup>114</sup> LUKÁCS. 250. p.

## A letelepedés hangja a Magyar Száműzöttek Lapjában

A Kornis Károly által megjelölt célokkal való bizonyos mértékű szembefordulás és az Amerikai Egyesült Államokból való kiábrándulás után a *Magyar Száműzöttek Lapjában* két szerep szándékolatlan ütközése figyelhető meg. Szándékolatlan, mert az egymást ellentételező cikkek szerzői megegyeznek. Egyrészt az amerikai magyar emigránsokat megpróbálták a politikai magatartás megőrzésére sarkallni: ezt szolgálta volna az emigráció egységes fellépése a krími háború során. Ezzel párhuzamosan azonban napvilágot láttak olyan cikkek, amelyek azt sugallták, hogy az Amerikai Egyesült Államokban való tartós berendezkedés is egy lehetséges út.

Az ellentétekkel megosztott magyar emigrációban ezt az irányvonalat Újházi László képviselte. Vukovics Sebőnek írt levelében így fejezte ki véleményét a jövő lehetőségeiről: „*te sokat vársz a jövő évtől, én tán kevesebbet, mert a népek számár természetű türelme van előttem. (...) Nagy még azon emberfalkának — csordának — száma, mely — ha csak étel és itallal el van látva — többivel mit sem gondol, és amelyet bivalyként kellene vasvillával szurkálni, hogy egy kis indulásnak eredjen.*”<sup>115</sup> Láthatjuk, hogy Újházi — bár a forradalmi értékeket nem tagadta meg — már nem igen hitt abban a lehetőségben, hogy új, valós lehetőség nyílik a magyar szabadság kivívására. A letelepedést hangsúlyozta és úgy gondolta, nem szabad a magyarok ügyével rokonszenvezők pénzügyi segítségére alapozni az emigrációt. Újházi meg is valósította terveit, hiszen 1850-ben egy Iowa állambeli, a Thompson folyó partján található földterületen rendezkedett be, amit New Budának, azaz Új-Budának nevezett el. Itt aztán földet tartott fenn arra az esetre, ha más, letelepedni kívánó honfitársa is csatlakozna hozzá. Egyébként Iowában végül három évet él családjával és féltucatnyi magyar bajtársával, hogy aztán Texas államba költözzön.<sup>116</sup>

A *Magyar Száműzöttek Lapja* figyelemmel kísérte Újházi László sorsát, amit egy rövidhír bizonyít. „*Iowából érkezett levelek szerint Újházi honfitársunk június havában vándorolt át Texasba. Átvondorlása előtt ifjabb leányának Madarász Vilmosali egybekelését Új-Budán megünneplé.*”<sup>117</sup> A Kornis Károly szerkesztette lap látóterébe tehát bekerült a letelepedés lehetősége, ez irányú cikkeik azonban eredetileg „*honfiúi*” szeretetből, illetve annak felélesztése végett íródtak, s csak indirekt módon szólalt meg bennük a letelepedés hangja.

<sup>115</sup> L. Gál Éva: *Újházi László. A szabadságharca utolsó kormánybiztosa*. Bp. 1971. 66. p.

<sup>116</sup> L. GÁL. 69-73. pp.

<sup>117</sup> *Vegyes hírek s események*. In: MSZL. 1853. 1. sz. 2. p.

Már az első számban láthatunk egy *„Értesítőt a New York-i magyar ápoló egyesület ügyében.”* A Magyar Betegápolói Egylet 1852 novemberében alakult meg *„Freund honfitárs elnöksége alatt”*.<sup>118</sup> Tény, hogy rendkívül rossz anyagi helyzetük miatt nagy szüksége lehetett az amerikai magyar emigránsoknak egy olyan szervezetre,<sup>119</sup> amely a *„New York városában és környékén lévő honfitársakat orvosi segélyben”* részesíti. *„Minthogy a száműzetés keservei s a kedvezőtlen viszonyok zaklatásaitól sújtott helyzetünk majdnem általán véve oly szigorú körülmények közt hánvkodtat mindannyiunkat, miszerint megbetegedés esetében közölünk csak igen kevesen láthatják magukat a nyomor az ínség ellen biztosítva.”* A szerző lényegében erkölcsi kötelelességgként tekint az egyesületbe való belépésre: *„bűn részese gyanánt tekinthető az olyan, aki mind a mellett is hogy azt tenni módjában áll.”*<sup>120</sup> A Kornis vezette szerkesztőség valóban kiemelten kezelte a betegellátó szervezet népszerűsítését, hiszen a második számban, egy újabb cikkben, még hangsúlyosabb felszólítással próbálta rávenni a magyarokat és azokat, akik a *„magyar ügy mellett tetleges részt vett”* a belépésre.<sup>121</sup>

A Magyar Betegápolói Egylet egy olyan helyhez kötött, szociális intézmény, ami inkább a New York-i letelepedést segítette elő, mintsem a további vándorlást, a további harcokat. Erre utal azon információ is, hogy csak olyan beteg *„veheti igénybe a társaság segélyét, aki legalább is hat hét óta tagja az egyesületnek.”*

Ha ez nem lenne elég a letelepedés hangjának feltűnésére, a Magyar Száműzöttek Lapja több cikkírójának életrajza is bizonyíték lehet. Mindannyian kezdték felismerni a magyar szabadság ügyének reménytelenségét és az amerikai kormány tétlenségét, s felhagytak aktív politikai szerepükkel. Dancs Lajos a lap megszűnése után vívómesternek állt és beutazta az Egyesült Államok nagy részét.<sup>122</sup> Maga Mészáros Lázár sem ment el harcolni a krími háborúba.

---

<sup>118</sup> *Értesítő a New York-i magyar ápoló egyesület ügyében.* In: MSZL. 1853. 1. sz. 4. p.

<sup>119</sup> Ugyan az eset nem New Yorkban történt, de egy beszédes példát felhoznék egy magyar emigráns életéből, amely megmutatja, miért is volt feltétlenül szüksége az amerikai magyar emigránsoknak egy ápolói egyesület létrehozására. Xantus Jánost nagyon betegen vitték el egy New Orleans-i magyar doktorhoz, nevezetesen Dr. Kisfyhez, akinek első kérdése az volt a híres tudóshoz: „Mennyi fizet, ha meggyógyítom?” Az orvos addig nem akarta meggyógyítani Xantust, amíg valamekkora fizetséget nem ad cserébe. Később szerencsére találtak egy olyan orvost, aki ingyen is meggyógyította a beteget. (KENDE. 213. p.)

<sup>120</sup> *Értesítő a New York-i magyar ápoló egyesület ügyében.* In: MSZL. 1853. 1. sz. 4. p.

<sup>121</sup> *Értesítő a New York-i magyar ápoló egyesület ügyében.* In: MSZL. 1853. 1. sz. 4. p.

<sup>122</sup> DANCs. 54. p.

## A Magyar Száműzöttek Lapjának bukása

Láthatjuk tehát, hogy az amerikai magyar emigrációt megosztó törésvonalak egy része felfedezhető a *Magyar Száműzöttek Lapjában*. A Kossuth-párti, illetve Kossuth-ellenes nézetek éppúgy felütötték fejüket, ahogy a letelepedést támogató hangok is. Előbbiek hangsúlyosabban is, az alapvetően a kormányzó oldalán álló szerkesztő miatt. Mindezt azért tartottam érdemesnek tárgyalni, mert véleményem szerint az amerikai magyar emigráció megosztottsága a lap megszűnésének egy meghatározó oka volt.

A *Magyar Száműzöttek Lapja* nem tudott jól egyensúlyozni a magyar emigráció törésvonalai mentén. A rengeteg, precízen be sem határolható nézet miatt valójában ez lehetetlen küldetés volt, valamennyi szemléletet nem lehetett kielégíteni. A lap szerkesztősége egy választás előtt állt: vagy elfogadja a magyar ügy reménytelenségét és politikai nézeteiből engedve letelepszik, vagy tovább folytatja a harcot. A lap megmaradásának szempontjából egyik út sem volt járható. A szerkesztőségi tagok lelkében olyannyira elevenen éltek a 48-as hagyományok, hogy a magyar szabadság ügyét tükröző politikai hangvételtől nem tudtak lemondani, holott Washington ezt várta el tőlük. A magyar függetlenség lehetetlenségével pedig — bár sejtették, de — nem is mertek szembenézni. Nem véletlen, hogy a második magyar nyelvű amerikai lap, a *Magyar Amerika* megjelenésére — egy generációváltással a háttérben — a kiegyezést követő évtized végéig kellett várni. A letelepedés hangjaként pedig önmaguk bizonytalanságán túl azért sem tudott a *Magyar Száműzöttek Lapja* funkcionálni, mert a teljes amerikai magyar emigráció sem tudott még megbékélni a ténnyel, hogy egy új hazában kell élniük. Egyébként is az Egyesült Államokban helyüket keresve szétszóródtak és egyetlen New York-i székhelyű amerikai lap a korabeli körülmények között képtelen lett volna az összefogásukra. A krími háborút, vagy egyáltalán a folytatólagos harcot jelentő másik út pedig eleve a *Magyar Száműzöttek Lapja* megszűnését jelentette volna.

Érdemes még megemlíteni, hogy a lap nem próbált meg angol nyelven is megjelenni és így elvágta magát attól a lehetőségtől, hogy nagyobb olvasóközönséget érjen el, vagy, hogy közvetíthessen a magyar és az amerikai kultúra között.<sup>123</sup>

De a lap bukása más okokra is visszavezethető. Akadály lehetett az amerikai magyar emigránsok csekély száma is, hisz nem feltétlenül biztosíthattak elegendő olvasótábort a létezéshez. Az emigráció megosztottsága valószínűleg az olvasótábort is érintette, tehát eleve nem volt bizonyos, hogy minden magyar elő fog fizetni a lapra. Ráadásul a magyar politikai

---

<sup>123</sup> VIDA. 51. p.

menekültek súlyos anyagi nehézségekkel küzdöttek, s nem feltétlenül engedhették meg maguknak a negyedévenkénti egy dolláros előfizetési árat.<sup>124</sup> Nem véletlen, hogy az előfizetők száma harmadik számot követően is csak a 60 főt érte el.<sup>125</sup> Kornis Károly a *Magyar Száműzöttek Lapja* 1853. nov. 30-án megjelent hatodik egyben utolsó számában is úgy hivatkozott, hogy „*pártolás hiányában a lap megszűnik.*”<sup>126</sup>

Ezzel letűnt az utolsó reménysugár is, amely az amerikai magyar emigránsok politikai közösségének megtartását tűzte ki célul. Az amerikai magyar sajtó kísérlete után, látva, hogy lehetetlen küzdeni a magyar szabadság ügyéért és még a „*nagy köztársaság*” se segít, az emigráció elvesztette politikai jellegét és maradék egységét.

---

<sup>124</sup> *Előfizetési felhívás.* In: MLSZ. 1853. I. sz. 4. p.

<sup>125</sup> Batári Gyula: *Olvass, tanulj, kutass, alkoss!* Bp. 2008. 27. p.

<sup>126</sup> Batári Gyula: *Olvass, tanulj, kutass, alkoss!* Bp. 2008. 29. p.

## Összegzés

A *Magyar Száműzöttek Lapjából* számtalan érdekes információt szerezhetünk az 1850-es évek első felének amerikai magyar emigrációjáról, annak életéről, megosztottságáról és gondolkodásukról. A lap mindenképpen egy érdekes fejezet a külföldi magyar sajtótörténetben, hiszen a reformkor, majd a szabadságharc során is aktívan tevékenykedő emigránsok Egyesült Államokhoz való viszonyulása is kiderül belőle. A *Magyar Száműzöttek Lapjában* tükröződik még a tengerentúli köztársaság csodálata, de már feltűnik annak a folyamatnak a kezdete is, amely a be nem avatkozás politikájához ragaszkodó Amerikai Egyesült Államokból való lassú kiábránduláshoz vezetett. A rendkívül megosztott amerikai magyar emigráció különböző nézetei, törésvonalai is érzékelhetők az egyes számokban. A krími háború közeledte kapcsán a Kossuth-párti, illetve a Kossuth-ellenes csoportok konfliktusai erőteljesebben jelentkeztek, mint a letelepedés gondolatát fontolgató közösségek hangja.

Míg Batári Gyula egy lehetetlen körülmények között fogant hírlapként, addig Várdy Béla egy pártoskodás miatt elbukó nemes vállalkozásként gondol a *Magyar Száműzöttek Lapjára*. Jómagam úgy látom, hogy a Kornis Károly szerkesztette lap a negyvennyolcas politikai menekültek utolsó próbálkozásának számít közösségük egyben tartására. Az 1853-as évet követően nemcsak a szerkesztőség, hanem az amerikai magyar emigráció is felbomlik, s az Egyesült Államok földje mellett döntő emigráns magyarok csak az amerikai polgárháborúval találhatnak majd magukra.

Kornis Károly és munkatársainak vállára komoly teher nehezedett azzal, hogy a *Magyar Száműzöttek Lapja* a magyar politikai menekültek közösségét kívánta összefogni egy olyan helyzetben, amikor ez a közösség éppen felbomlóban volt. Az amerikai magyar emigráció többsége, aki nem volt arisztokrata, vagy kiemelkedő vezető nehezen talált stabil megélhetést külföldön. Négy év telt el a szabadságharc leverése óta és az új szabadságharc reménye egyre távolabb került. Az Egyesült Államok kormányával és a krími háborúval kapcsolatos reménykedések újra illúzióknak bizonyultak, így az emigránsok szegényebb és egyre inkább kiábránduló tagjai lassan feladták a politikai magatartásukat és mindennapi megélhetés, élet felé fordultak. A *Magyar Száműzöttek Lapja* ezért is nem válhatott közösségformáló erővé. Az pedig még jobban nehezítette, hogy közben a magyar szabadságharc ügyének tekintetében — az amerikai semlegességgel és a magyar emigránsok bizonyos csoportjaival is szembemelve — akaratlanul is a saját, Kossuthhoz való viszonyát helyezte előtérbe nemegyszer a lap. Nem véletlen, hogy a XIX. század utolsó harmadában megjelent amerikai magyar lapok (*Magyar*

*Amerikától az Amerikai Magyar Népszaváig*) háttérbe szorították politikai attitűdjüket, és a bevándorló közösség összefogására és támogatására, illetve a magyar nemzeti öntudat ápolására koncentráltak.

## Felhasznált Irodalom

### **Források és forráskiadványok:**

1. Kossuth Lajos üzenetei. Szabad György összeállítása. Bp. 1994.
2. „Nemzeti újjászületés”. Válogatás Kossuth Lajos írásaiból és beszédeiből. Szerk. Pajkossy Gábor. Bp. 2002.
3. *Magyar Száműzöttek Lapja*
4. Dancs Lajos: *Töredékek 10 éves emigrationalis élményeimből*. Nagyszöllős. 1890.
5. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Dancs Lajos iratai, R 21.
6. Liptay Pál: *Magyar Amerika* I. In: *Vasárnapi Újság*. 1871. 28. sz. 358-359. p.

### **Monográfiák, tanulmányok:**

1. Batári Gyula: *Fejezetek a külföldi magyar sajtó történetéből (1853-1920)*. Bp. 1999.
2. Batári Gyula: *Olvass, tanulj, kutass, alkoss!* Bp. 2008.
3. Degler, Carl N: *Az élő múlt. Milyen erők formálták Amerika mai képét?* Bp. 1993.
4. Erdődy Gábor: *Kossuth Lajos. A demokratikus polgári átalakulásért és a nemzeti önrendelkezés kivívásáért folytatott küzdelem vezéralakja*. Bp. 2002.
5. Fónagy Zoltán-Dobszay Tamás: *Széchenyi és Kossuth*. Bp. 2003.
6. Gál István: *Magyarország és az angolszász világ*. Bp. 2005.
7. Hahner Péter: *Az Egyesült Államok elnökei*. Bp. 1998.
8. Hajnal István: *A Kossuth-emigráció Törökországban*. I köt. Bp. 1927.
9. Jánossy Dénes: *A Kossuth-emigráció Angliában és Amerikában 1851-1852*. I. köt. Bp. 1940.
10. Kende Géza: *Magyarok Amerikában. Az amerikai magyarság története*. I. köt. Cleveland, O. 1927.
11. L. Gál Éva: *Újházi László. A szabadságharca utolsó kormánybiztosa*. Bp. 1971.
12. Lukács Lajos: *Magyar politikai emigráció 1849-1867*. Bp. 1984.
13. Magyarics Tamás: *Az Egyesült Államok külpolitikájának története. Mítosz és valóság: érdekek és értékek*. Bp. 2014.
14. Miru György: *A szabadság elve és nemzet elve. Kossuth Lajos és Teleki László vitája a közösségi autonómiák értelmezéséről*. *Századok* 2009/3 sz. 703-724. pp.
15. Puskás Julianna: *Kivándorló magyarok az Egyesült Államokban 1880-1914*. Bp. 1982.

16. Sellers, Charles-May, Henry-McMillen, Neil R.: *Az Egyesült Államok története*. Bp. 1995. Szabad György: *Kossuth politikai pályája. Ismert és ismeretlen megnyilatkozásai tükrében*. Bp. 1977.
17. Spira György: *Kossuth és alkotmányterve*. Debrecen. 1989.
18. Urbán Aladár: *Az Amerikai Egyesült Államok*. In: *19. századi egyetemes történelem 1789-1914*. Szerk. Vadász Sándor. Bp. 2005. 597-663. pp.
19. Urbán Aladár: *Reformtörekvések és történelmi tanulságok. Az alkotmányos fejlődés korabeli eredményei és a politikai publicisztika kezdetei Magyarországon 1841-1842*. Századok 1980/1. sz. 26-51. pp.
20. Urbán Aladár: *Széchenyi és a reformkor Amerika-képe*. In: *Nemzeti és társadalmi átalakulás a XIX. században Magyarországon. Tanulmányok Szabad György 70. születésnapjára*. Szerk. Orosz István-Pölöskei Ferenc-Dobszay Tamás. Bp. 1994. 119-127. pp.
21. Várdy Béla: *Az első magyar újság és újságszerkesztő Amerikában*. In: Várdy Béla-Várdy Huszár Ágnes: *Újvilági küzdelmek. Az Amerikai magyarság élete és az óhaza*. Bp. 2005.
22. Várdy Béla: *Magyarok az Újvilágban: az észak-amerikai magyarság rendhagyó története*. Bp. 2000.
23. Vida István Kornél: *Világostól Appomatoxig. Magyarok az amerikai polgárháborúban*. Bp. 2011.
24. Závodszy Géza: *Az Amerika-motívum és a polgárosodó Magyarország a kezdetektől 1848-ig*. Bp. 1992.